

Ставлення до євроінтеграції у м. Харків

Підготовлено для: Міжнародного Фонду «Відродження»

Інна Волосевич, керівник відділу соціально-політичних досліджень GfK Ukraine

Inna.Volosevych@gfk.com

Тетяна Костюченко, дослідник GfK Ukraine

Tetiana.Kostiuchenko@gfk.com

Зміст

Опис та методологія дослідження.....	2
Цільові аудиторії дослідження	3
Висновки.....	4
Портрети цільових аудиторій.....	8
Оцінка ситуації в Україні та в м. Харків.....	18
Сприйняття ЄС, Росії, Митного Союзу респондентами та близьким оточенням, міжнародні зв'язки, ідентичність та ідентифікація	29
Геополітичні орієнтації	44
Поінформованість та ставлення до Угоди про Асоціацію з ЄС (УА).....	57
Теми та канали комунікації.....	64

Опис та методологія дослідження

Термін проведення

26 жовтня - 19 листопада 2015 року

Вибірка

- 1) 1388 мешканців м. Харкова у віці від 18 років
- 2) 150 внутрішньо переміщених осіб (далі – ВПО) у місцях компактного проживання

Вибірка репрезентативна дорослому населенню Харкова за статтю, віком та районом проживання відповідно до даних Державної служби статистики станом на 01.01.2014.

Географія

м. Харків

Метод опитування

Особисті інтерв'ю вдома у респондента. Опитування проводилося російською мовою

Цільові аудиторії дослідження

«Загалом»

Населення м. Харкова включаючи ВПО. Частка ВПО у складі дорослого населення – **3,5%** - була визначена відповідно до оціночної кількості ВПО у м. Харків за даними Управління ООН з координації гуманітарних питань на 1.11.15

«Проевропейські»

Визначені за запитанням В8 «Уявіть, що зараз проходить референдум з питання вступу України до **Європейського Союзу**...Який Ваш вибір?» – Відповідь **«За вступ», 30% від «Загалом»**

«Проросійські»

Визначені за запитанням В9 «Уявіть, що зараз проходить референдум з питання вступу України до **Митного союзу з Росією, Білоруссю і Казахстаном**... Який Ваш вибір?» – Відповідь **«За вступ», 26% від «Загалом»**

«Нейтральні»

За запитаннями В8-В9 (про референдум щодо вступу до ЄС / МС) – Усі відповіді («Проти», «Не піду на референдум», «Важко сказати»), крім відповіді **«За вступ», 48% від «Загалом»***

**Примітка: сума часток трьох груп – «Проевропейські», «Проросійські» та «Нейтральні» – більше 100%, оскільки є 4% тих, хто підтримали б як вступ до ЄС, так і вступ до МС (вони включені і до групи «Проевропейські», і до групи «Проросійські»).*

«ВПО»

ВПО, опитані у місцях компактного проживання у м. Харків (санаторій «Ромашка» та модульне містечко)

Висновки: геополітичні орієнтації та зв'язки

Харків'яни позитивніше ставляться до ЄС, ніж до РФ: 35% опитаних мають позитивне ставлення до ЄС, 22% - негативне; до РФ 31% ставляться позитивно, а 30% - негативно (решта не змогли або не захотіли відповідати).

Спосіб життя в ЄС є більш привабливим: 64% опитаних оцінюють якість життя в ЄС як «дуже добру/добру»; якість життя в РФ так оцінюють лише 18% харків'ян; 46% опитаних вважають, що в країнах ЄС справи йдуть у правильному напрямку, удвічі менше опитаних (22%) поділяють думку що справи в РФ йдуть у правильному напрямку.

При цьому, з Росією існують тісніші зв'язки, ніж з країнами ЄС:

- 53% відвідували РФ (і тільки 21% - країни ЄС)

- 35% підтримують зв'язки з родичами та друзями в РФ (тільки 17% - з родичами та друзями в ЄС)

30% харків'ян підтримали б вступ України до ЄС, а 26% опитаних підтримали б вступ до Митний союз (МС) (цікаво, що 4% підтримали б як вступ в ЄС, так і вступ в МС). Відносна більшість (48%) не підтримали б ні вступ до ЄС, ні вступ до МС. Серед ВПО також більше прихильників вступу в ЄС, ніж прихильників вступу в МС – 24% проти 14%.

Найбільш переконливими аргументами **за вступ до ЄС** харків'яни вважають зміцнення економіки та безвізові поїздки в країни ЄС - по 23% визнали ці аргументи переконливими. Аргументи щодо зміцнення демократії, гарантії захисту прав і свобод людини, механізмів реального впливу громадян на владу є менш переконливими – їх вказали 16%. Щодо аргументів **проти вступу в ЄС**, то найбільш переконливими є «занепад економіки, знищення вітчизняного виробника, закриття підприємств і зростання безробіття» (19%) та «масове скуповування української землі та промисловості іноземцями» (18%).

Висновки: ключові чинники голосування «за» вступ до ЄС

За результатом регресійного аналізу ключові чинники голосування «за» вступ до ЄС – це наявність таких переконань або характеристик (від найбільш до найменш впливового чинника з тих, що увійшли до регресійної моделі):

- відсутність жалю за розпадом Радянського Союзу;
- недовіра до міського голови Геннадія Кернеса;
- переконання, що Україна є частиною європейської цивілізації, а не частиною окремої східнослов'янської цивілізації;
- переконання, що Україна не повинна відмовлятися від наміру вступити до НАТО заради покращення відносин з Росією;
- відсутність власного досвіду відвідування Росії;
- **згода з твердженням, що країни з колишнього соціалістичного табору (Польща, Чехія, Румунія, Болгарія) та республіки колишнього СРСР (Литва, Латвія, Естонія) покращили свою економіку завдяки вступу до ЄС;**
- **висока оцінка якості життя у країнах ЄС;**
- довіра до Президента України.

Чинники голосування «за» вступ до ЄС можна умовно поділити на 3 основні категорії: 1) ціннісно-емоційні (ставлення до СРСР, сприйняття України як частини європейської або східнослов'янської цивілізації, відчуття близькості до Росії, що формується зокрема при її відвідуванні тощо); 2) політичні (ставлення до Президента vs. ставлення до мера Г. Кернеса); 3) раціональні (згода з тим, що нові члени ЄС покращують економіку внаслідок вступу в ЄС, оцінка якості життя в ЄС). Автори цього звіту вважають, що найбільш перспективною комунікаційною стратегією є вплив на раціональні чинники – тобто інформування про практичні переваги членства в ЄС.

Висновки: затребувані теми комунікації

Загалом 77% харків'ян хотіли б дізнатися більше про ЄС та/або євроінтеграцію.

Зокрема, 45% харків'ян зазначили, що хотіли б знати **як живуть пересічні європейці (доходи, ціни, освіта, медицина, поліція тощо)**

30% хотіли б дізнатися, яка **соціально-економічна ситуація у країнах ЄС - країнах колишнього СРСР, які нещодавно приєдналися до ЄС**, і 28% - **як змінилося життя мешканців країн, які порівняно нещодавно приєдналися до ЄС**. Як зазначалося вище, знання про покращення економіки внаслідок вступу до ЄС сусідніх країн є важливим чинником голосування «за» вступ до ЄС за результатами регресійного аналізу.

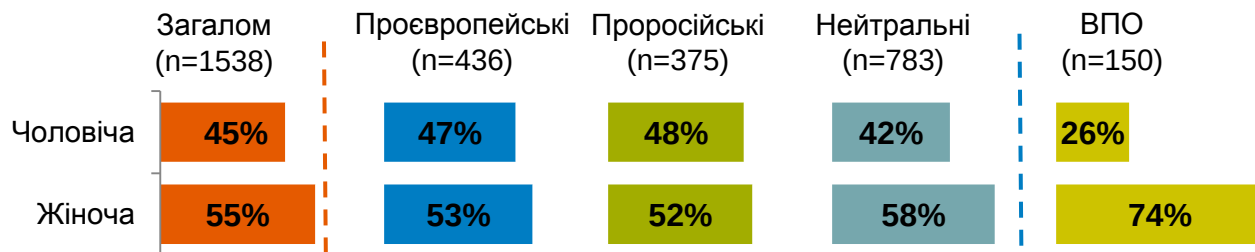
20% хотіли б дізнатися, **що передбачено Угодою про Асоціацію з ЄС (УА), які зобов'язання взяла на себе Україна**. Слід зазначити, що серед харків'ян побутують уявлення про негативні економічні наслідки УА: зокрема, 59% вірять у те, що перехід на європейські стандарти відповідно до УА буде не вигідним для українських виробників через високу вартість модернізації виробництва, 34% - у те, що Угода призведе (або вже призвела) до зростання цін, а 32% - до зростання комунальних тарифів. Загалом, 26% харків'ян вірять, що вони особисто програють від УА і тільки 15% - що вони особисто виграють від неї (решта вважають, що УА на них не вплине, або не змогли дати відповідь).

19% хотіли б дізнатися, **яку допомогу надає та може надавати ЄС Україні**. У відповідь на питання, якої допомоги від ЄС потребує Україна, харків'яни найчастіше зазначали інвестиції в українську економіку (22%), надання допомоги українським підприємствам у виході на європейський ринок та надання позик/фінансової допомоги Україні (по 18%), надання допомоги у посиленні енергетичної незалежності та надання безвізового режиму (по 17%).

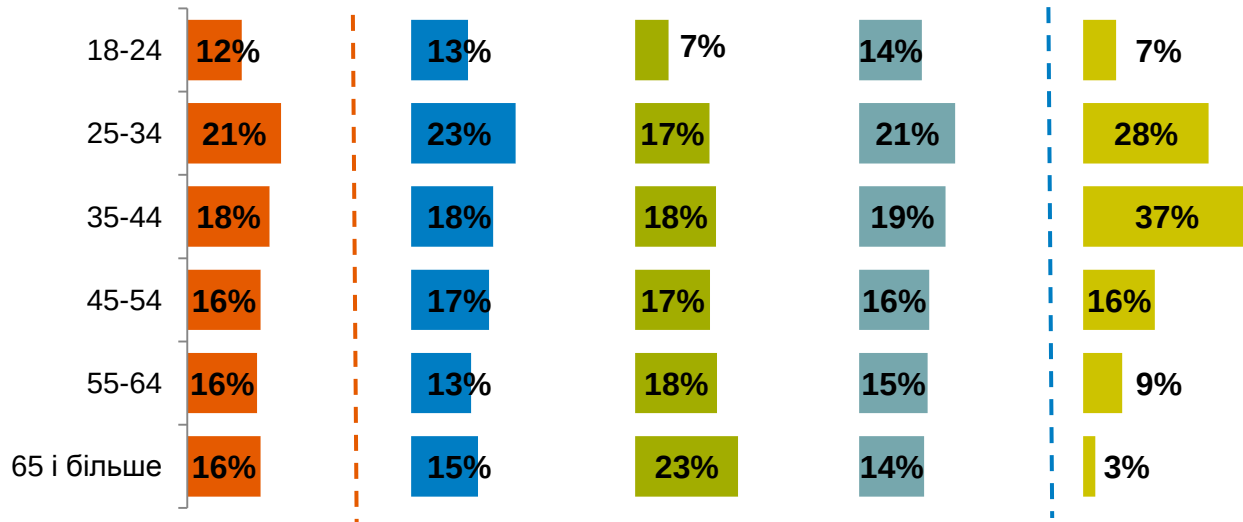
ПОРТРЕТИ ЦІЛЮВИХ АУДИТОРІЙ

Серед Проєвропейських та Нейтральних більше молоді (18-34 років), а серед Проросійських переважає старше покоління (55 років і старше)

Стать

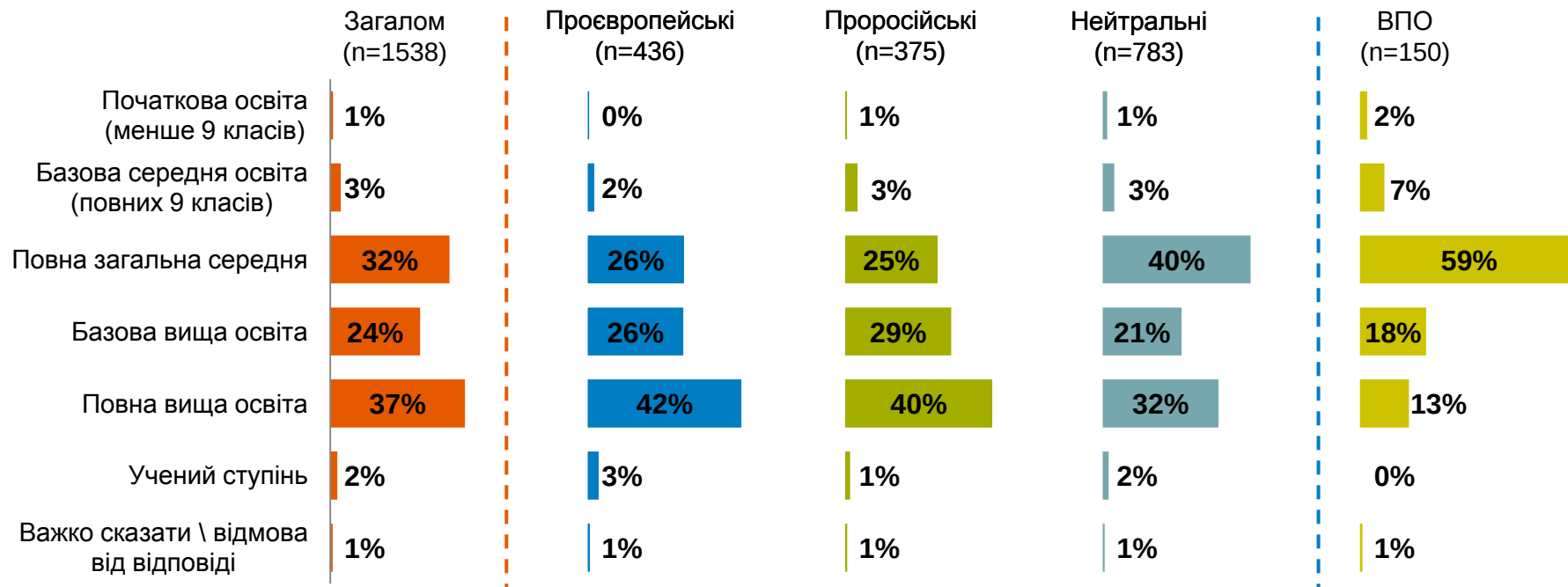

Вік

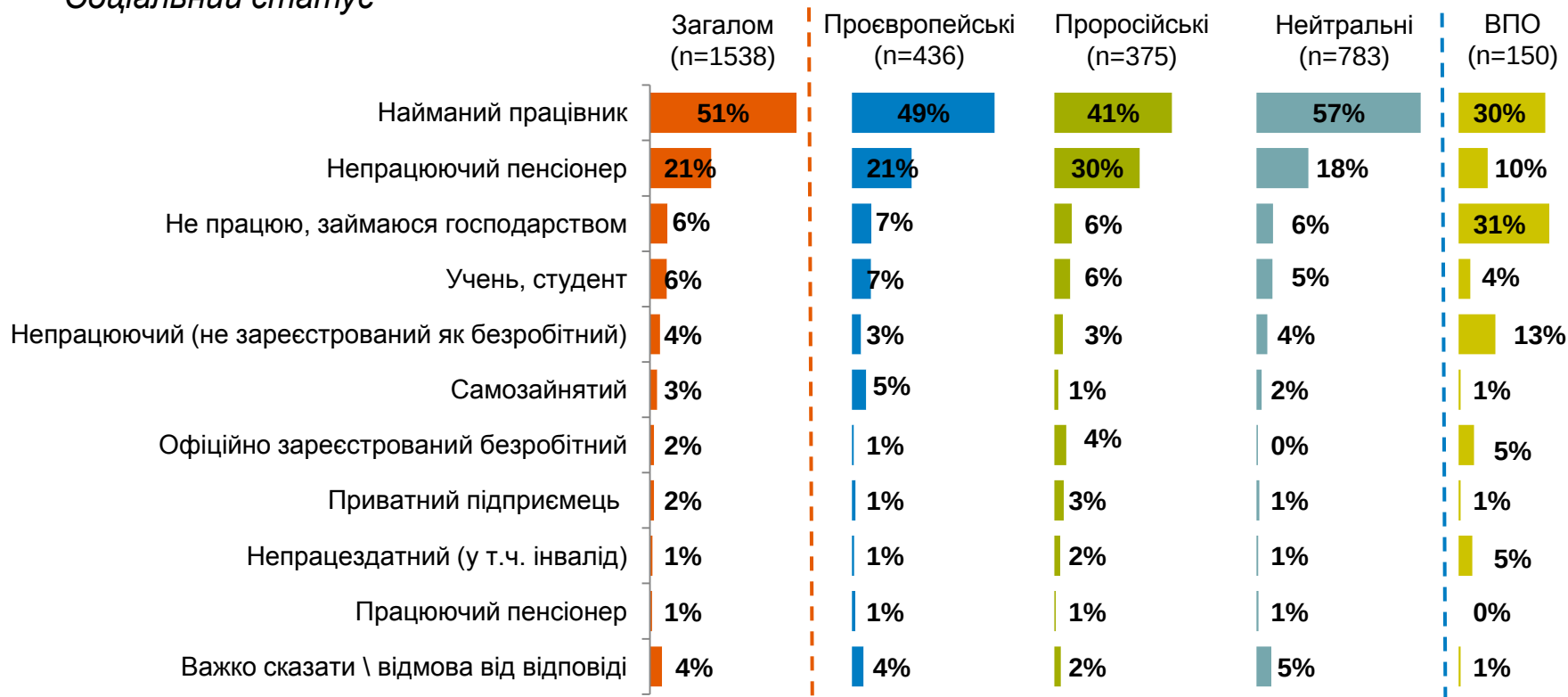
Серед Проєвропейських та Проросійських більше харків'ян із повною вищою освітою та значно менше - з лише повною загальною середньою, ніж серед Нейтральних

Освіта

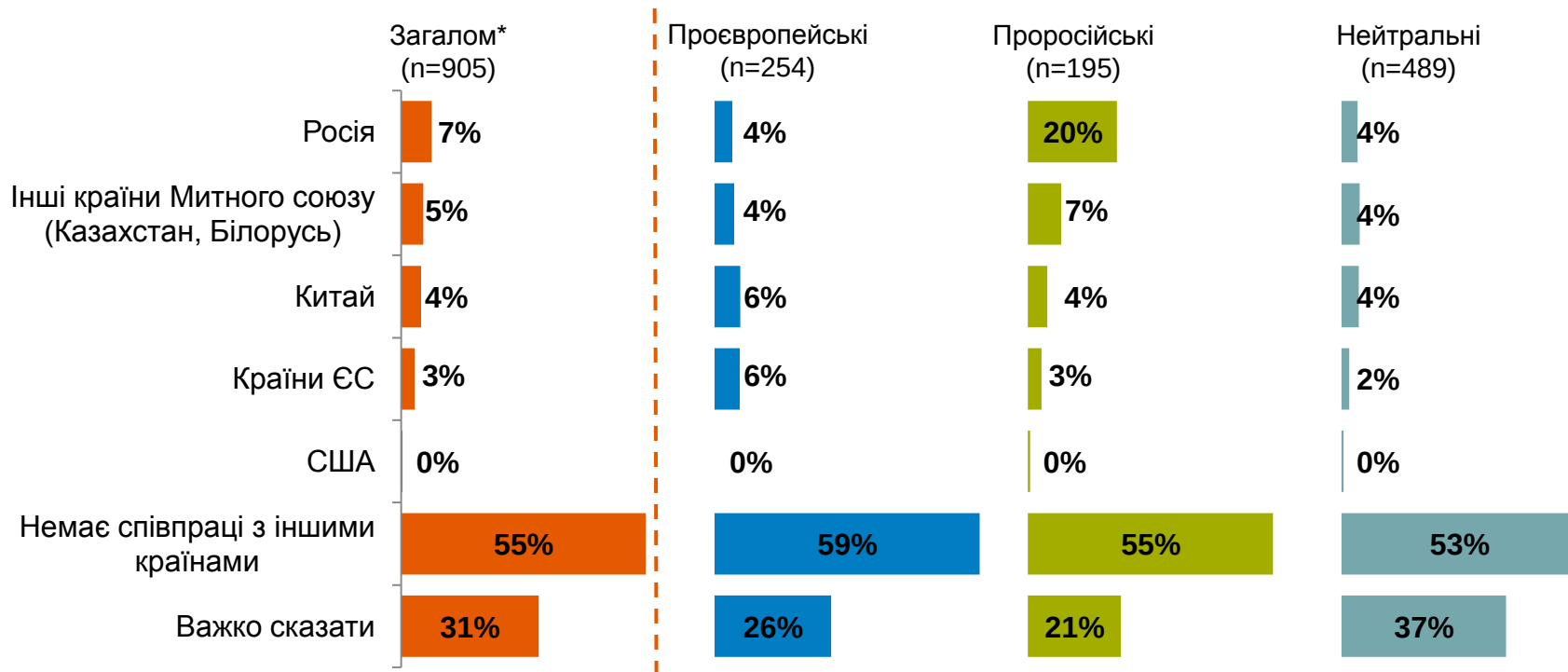
Серед Проросійських значно більше пенсіонерів, ніж серед загального населення, серед Нейтральних – значно більше найманих працівників

Соціальний статус

Серед Проросійських значно більше працівників організацій, які мають співпрацю з РФ

*Чи співпрацює підприємство/організація, де ви працюєте, з такими країнами (наприклад, спільні угоди/контракти, імпортує або експортує товари, отримує фінансування, тощо)?**

* Запитання ставилось респондентам, які на даний момент працюють

**За групу «ВПО» кількість відповідей недостатня для надійного аналізу

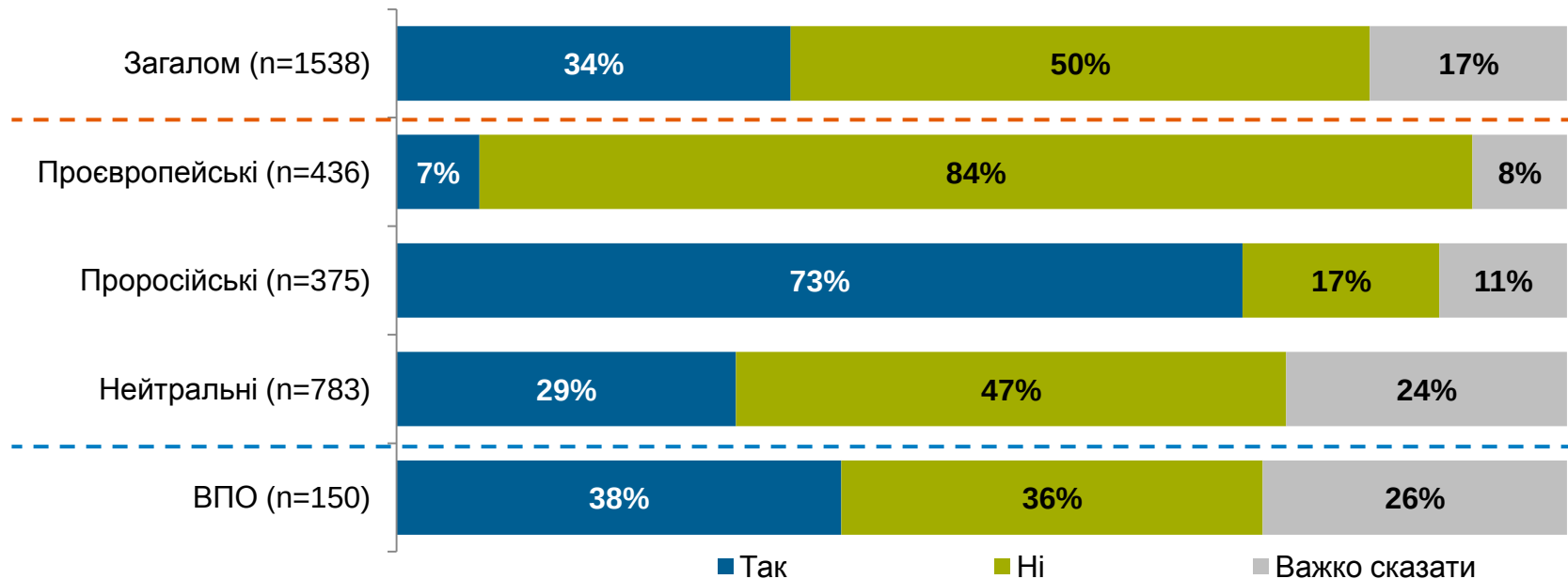
ВПО - найбільш нужденні серед усіх досліджуваних груп

Фінансовий стан

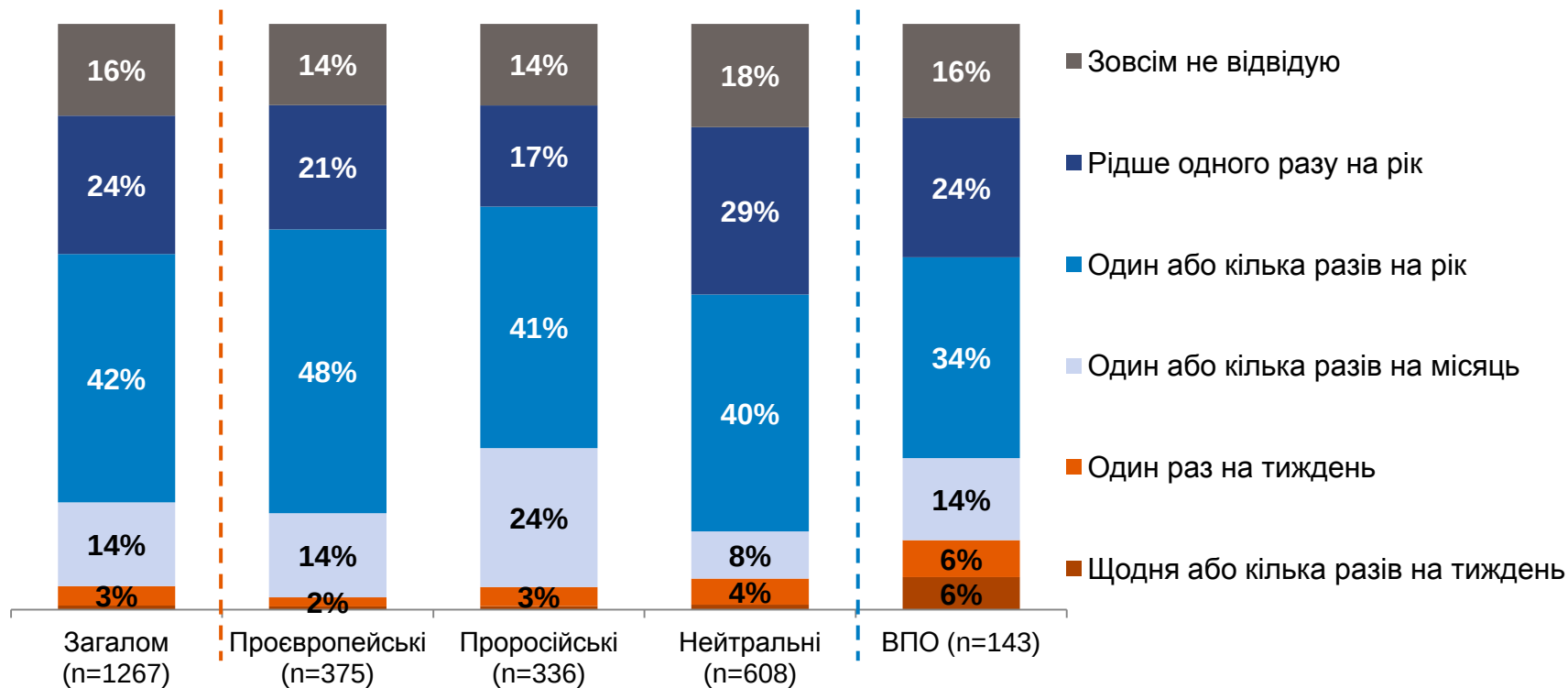
Переважна більшість Проевропейських (84%) не шкодує про розпад СРСР, переважна більшість Проросійських (73%) - шкодує

Чи шкодуєте ви про розпад Радянського Союзу в 1991 р.?

Проросійські респонденти частіше відвідують релігійні храми, ніж
 Проєвропейські (27% та 16% відповідно відвідують не рідше, ніж
 щомісяця)

*Як часто ви відвідуєте релігійні храми (церкви, костели, синагоги, мечеті тощо)?**

* Запитання не задавалось респондентам, які зазначили, що є нерелігійними або атеїстами

Проросійські частіше, ніж інші, відпочивають вдома, нічого не роблячи; натомість серед Проєвропейських більше тих, хто спілкується з друзями та надає перевагу відпочинку на природі, читанню, спорту

Нижче наведено перелік занять людей у вільний від основної і домашньої роботи час. позначте ті, якими ви займалися періодично протягом останніх 12 місяців

ОЦІНКА СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА В М. ХАРКІВ

Проевропейських більше, ніж інших, турбує розширення конфлікту на Сході України на сусідні області та напад зовнішнього ворога на Україну. Проросійських та Нейтральних більше турбує зростання цін та тарифів

Які зі згаданих проблем турбують вас найбільше сьогодні?

Проевропейські більше, ніж інші, довіряють лідерам ЄС, волонтерам, армії та церкві Проросійські – меру Харкова Г. Кернесу та міській раді

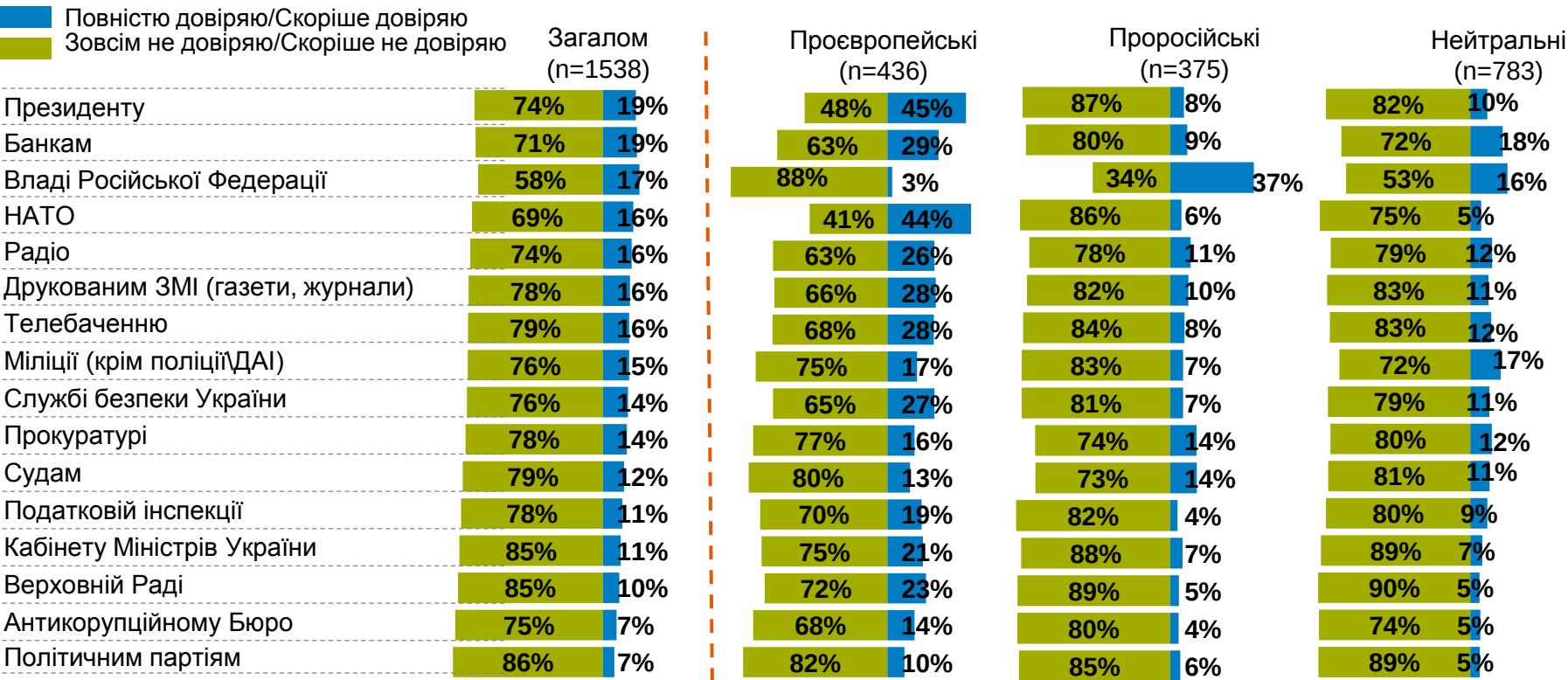

Рівень довіри

Проевропейські значно більше, ніж інші, довіряють Президенту України та НАТО, Проросійські значно більше, ніж інші, довіряють владі РФ

Рівень довіри (продовження)

ВПО значно більше за інших довіряють волонтерам, громадським організаціям, церкві та новій патрульній поліції

Рівень довіри

* Відповіді "Важко сказати" не відображені

**Відображено ТОП-20 відповідей за % відповідей «Повністю/скоріше довіряю»

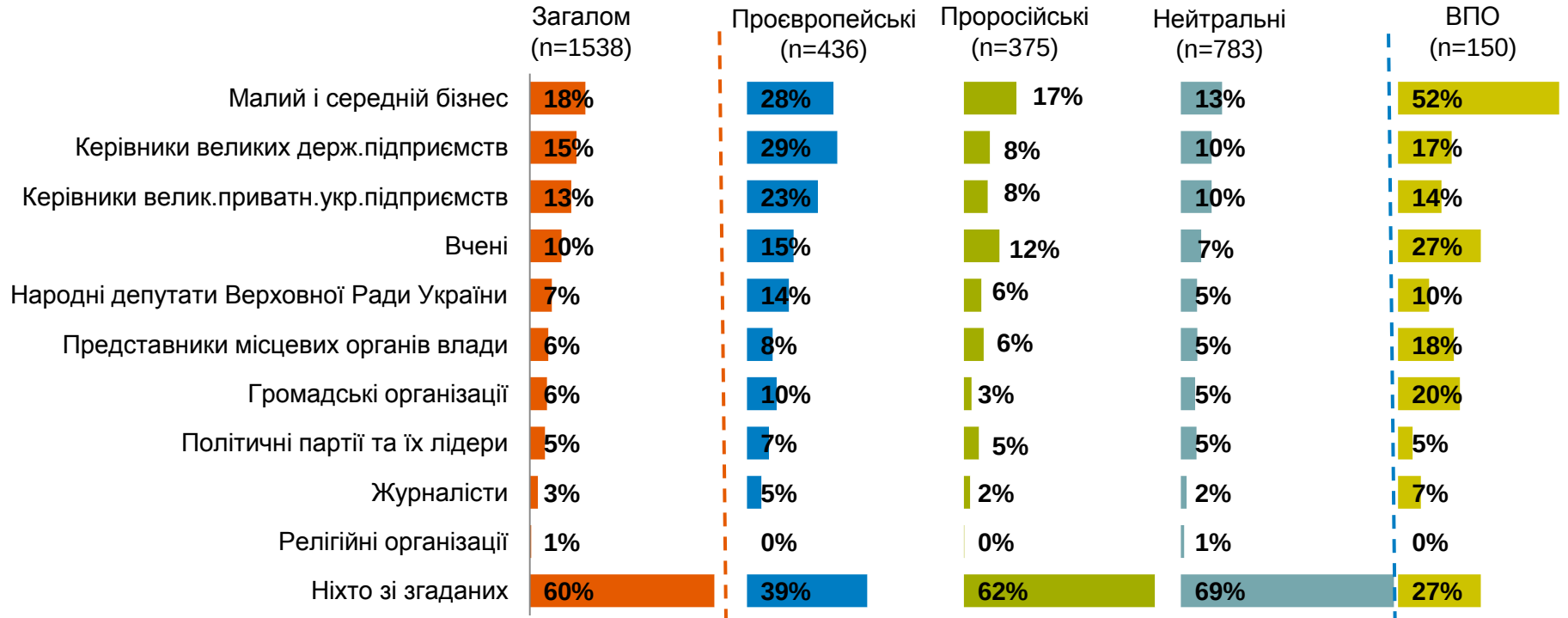
Проросійські значно більшою мірою, ніж інші, довіряють Г. Кернесу та В. Мисику, а Проєвропейські - І. Райніну та Ю. Сапронову

Яким громадським чи політичним лідерам м. Харкова можна довіряти?

Проєвропейські більшою мірою, ніж інші, схильні вважати як керівників великих державних і приватних українських підприємств, так і малий і середній бізнес рушіями розвитку України

Хто, на вашу думку, сьогодні найбільше сприяє розвитку України?

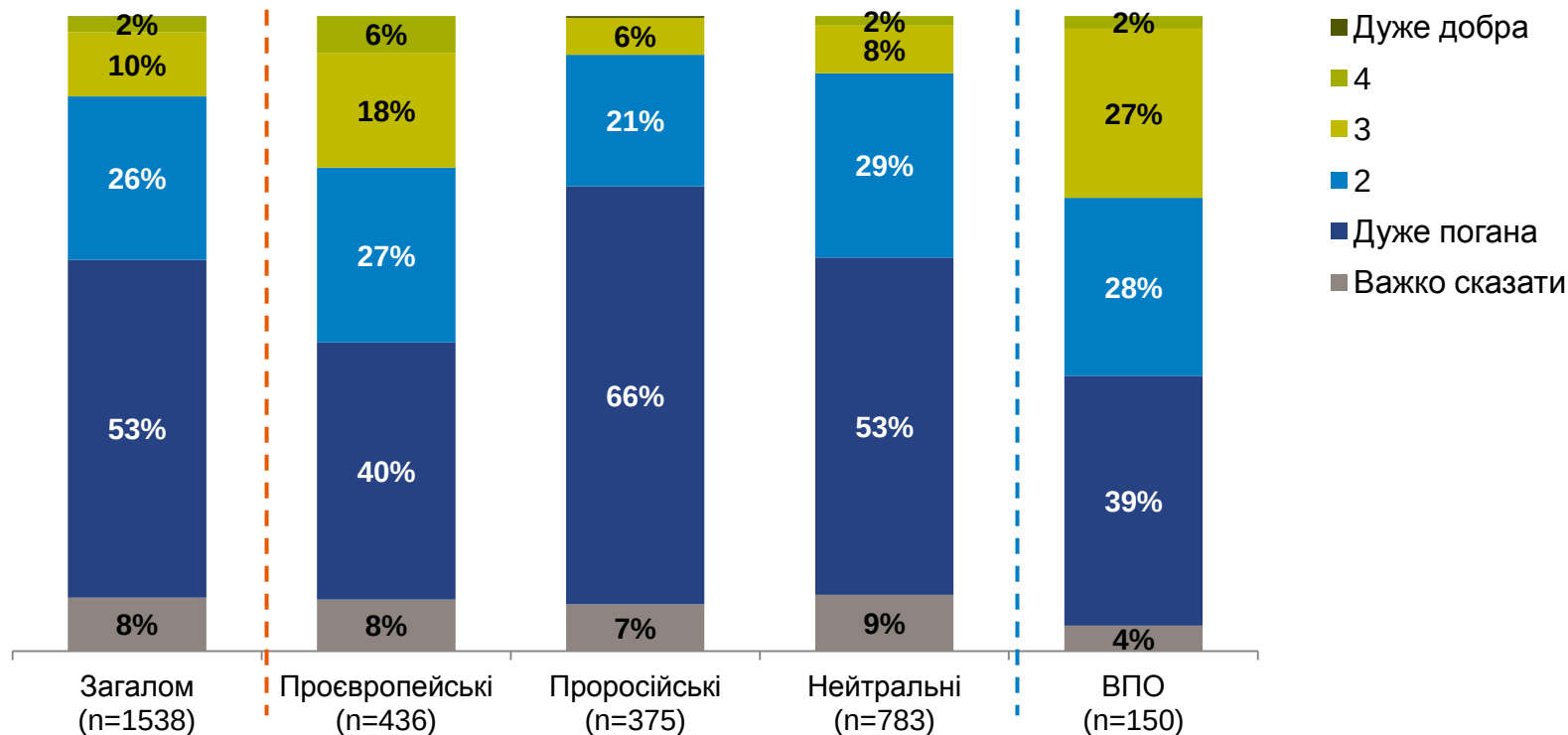
Проєвропейські більшою мірою схильні вважати малий і середній бізнес та керівників великих державних та приватних українських підприємств рушіями розвитку Харкова. Проросійські більше надій покладають на представників місцевих органів влади

Хто, на вашу думку, сьогодні найбільше сприяє розвитку м. Харкова?

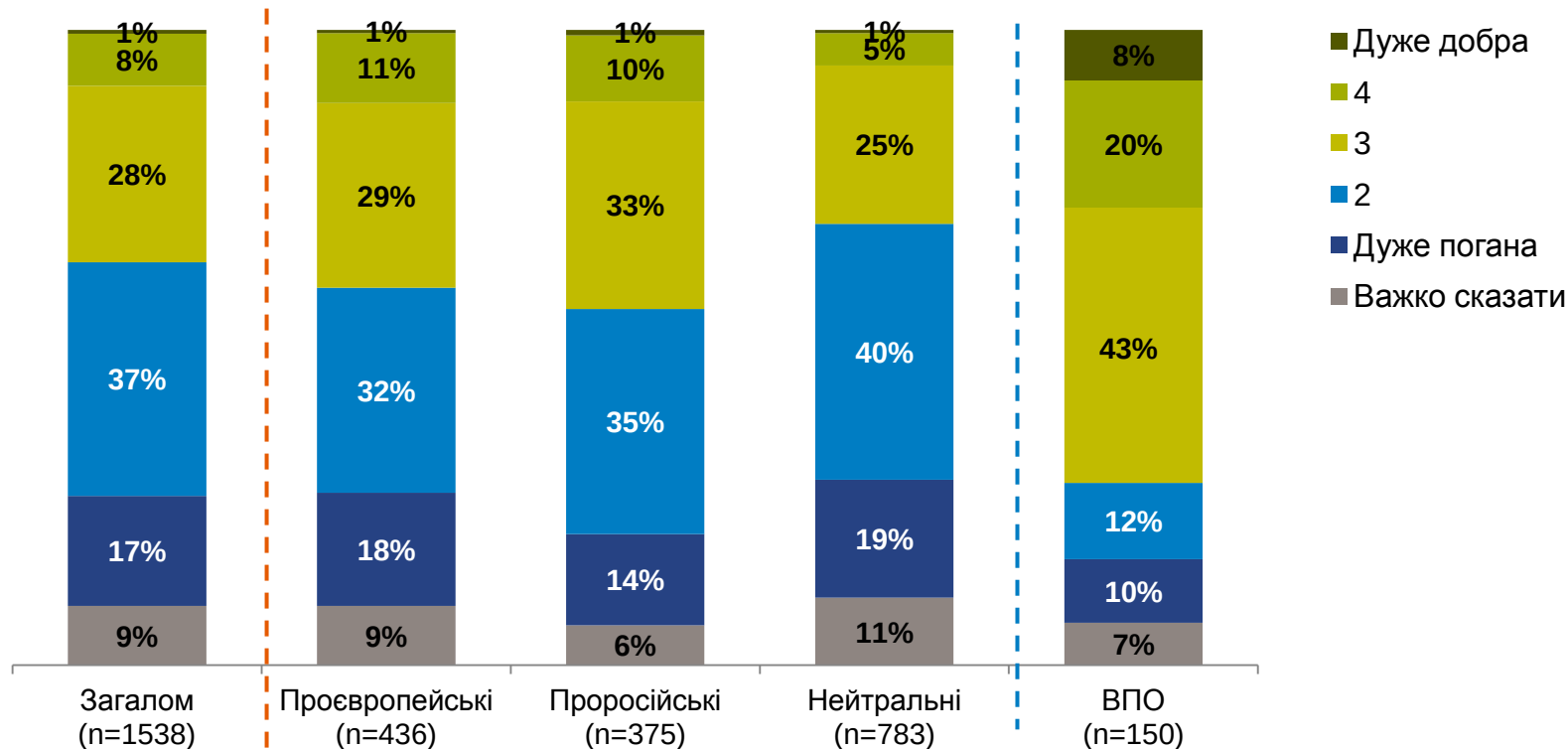
Проєвропейські оцінюють якість життя в Україні дещо краще, ніж населення загалом. Проросійські дають найнижчі оцінки якості життя в Україні

Як ви оцінюєте поточну якість життя в Україні ?

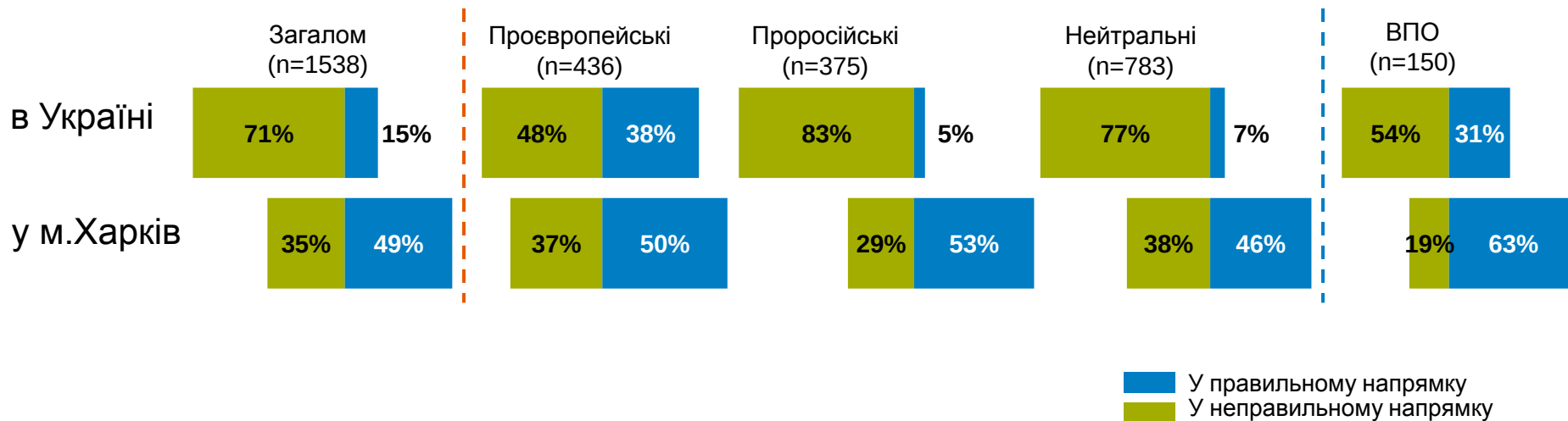
Проросійські дають дещо вищу оцінку якості життя у Харкові, ніж Проєвропейські та Нейтральні

Як ви оцінюєте поточну якість життя в м. Харків ?

Усі опитані здебільшого вважають, що справи в Україні йдуть у хибному напрямі, а в Харкові – у правильному. Проевропейські значно позитивніше, а Проросійські – значно більш негативно оцінюють справи в Україні, ніж населення міста загалом

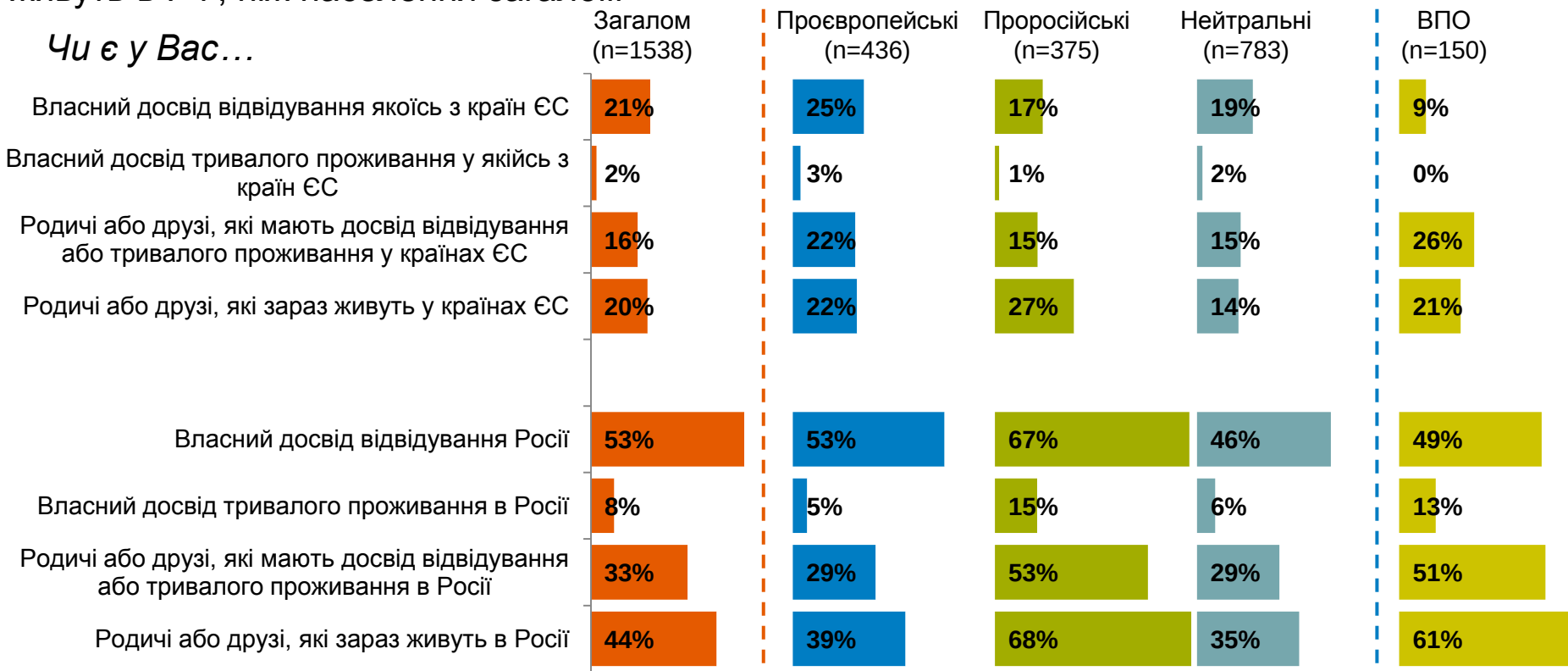
Сьогодні, ви б сказали, що в цілому справи йдуть у правильному напрямку або в неправильному напрямку в ...?

* Відповіді "Важко сказати" не відображені

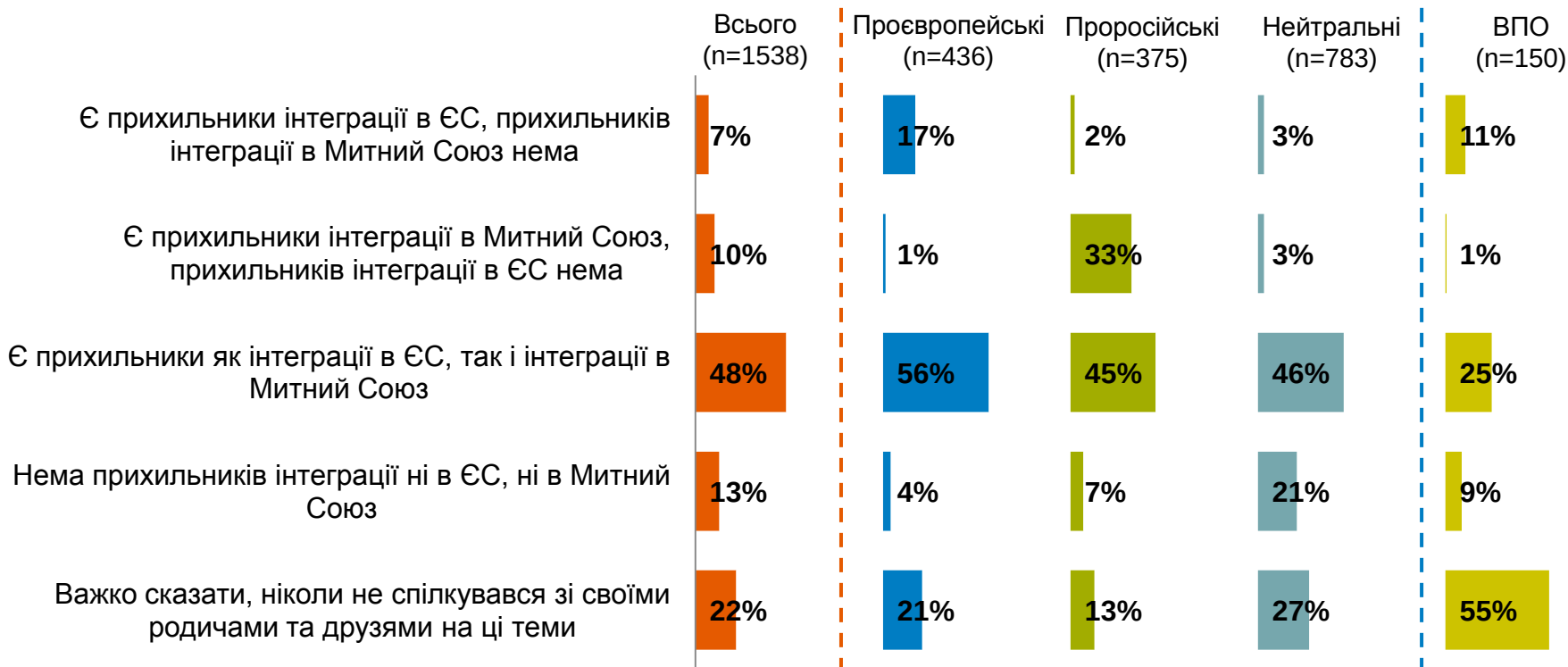
**СПРИЙНЯТТЯ ЄС, РОСІЇ, МИТНОГО
СОЮЗУ РЕСПОНДЕНТАМИ ТА
БЛИЗЬКИМ ОТОЧЕННЯМ, МІЖНАРОДНІ
ЗВ'ЯЗКИ, ІДЕНТИЧНІСТЬ ТА
ІДЕНТИФІКАЦІЯ**

Серед Проєвропейських дещо більше, ніж загалом серед населення, тих, хто самі або чиї родичі/друзі відвідували країни ЄС. Проросійські значно частіше бували в РФ, мають власний досвід проживання в РФ, друзів/родичів, які проживали або зараз живуть в РФ, ніж населення загалом

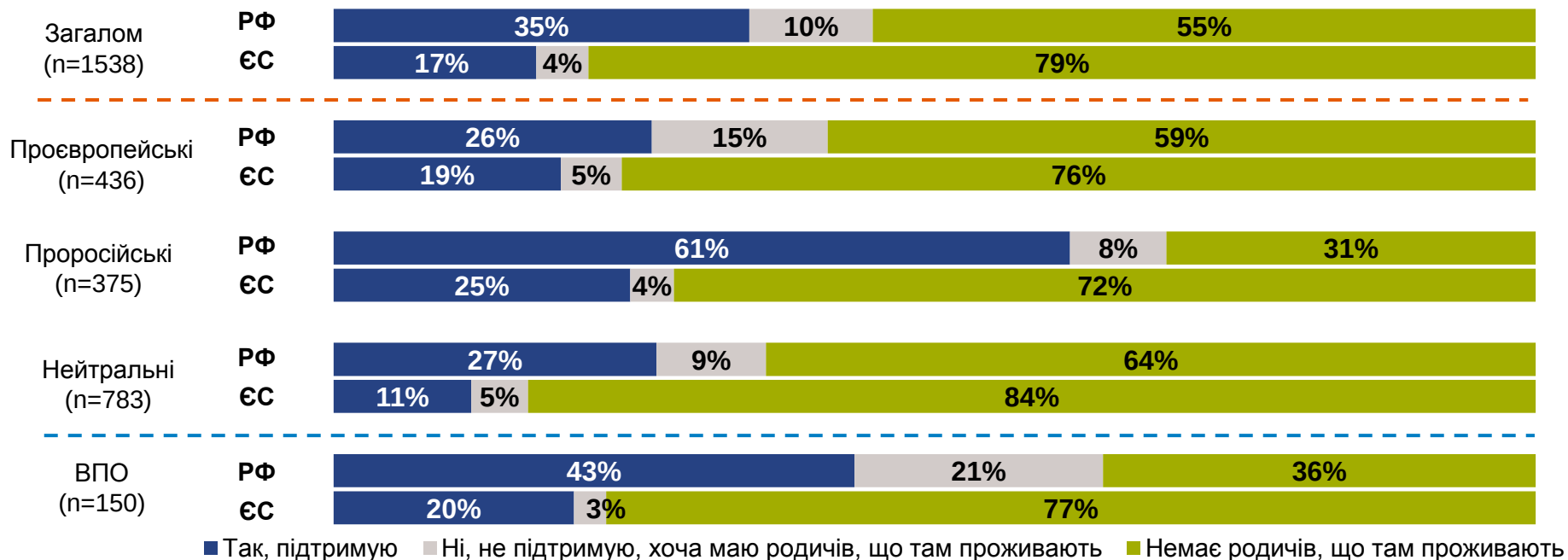
В оточенні більшості Проєвропейських є прихильники інтеграції до ЄС; в оточенні більшості Проросійських – прихильники інтеграції до МС

Чи є серед ваших родичів та друзів прихильники інтеграції в Європейський Союз або в Митний Союз?

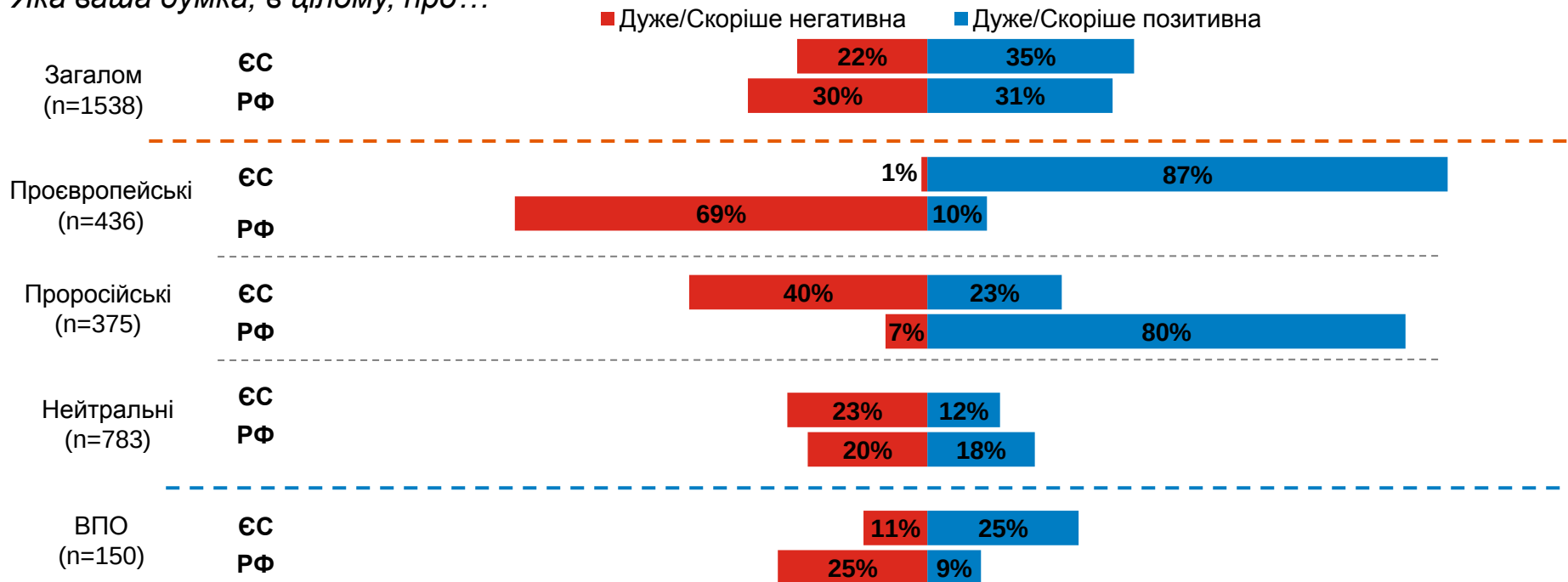
Проросійські значно частіше, ніж інші групи, спілкуються з родичами/друзями в РФ

Чи підтримуєте ви стосунки з родичами, близькими друзями, які проживають у...

Загалом думка харків'ян про ЄС дещо більш позитивна, ніж про РФ. 23% Проросійських мають позитивну думку про ЄС

Яка ваша думка, в цілому, про...

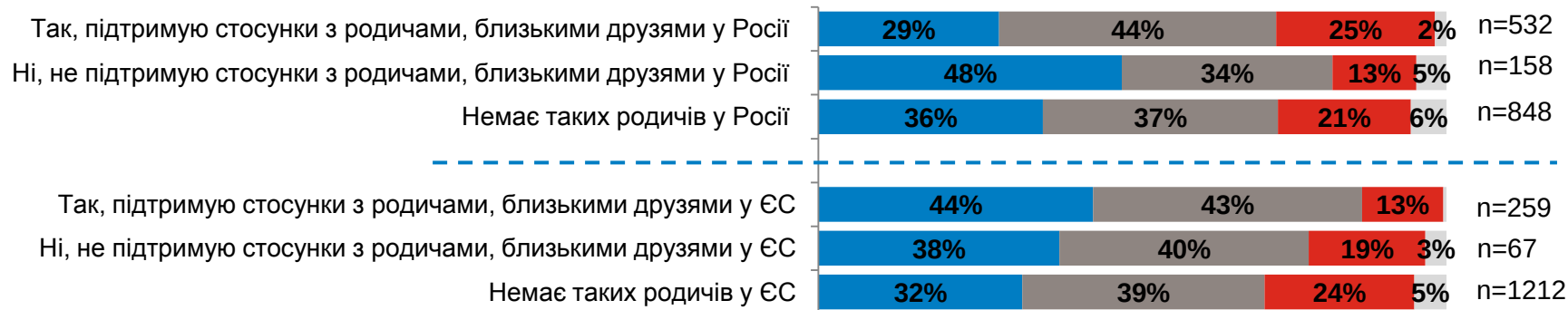

* Відповіді "Нейтральна" та "Важко сказати" не відображені на графіку

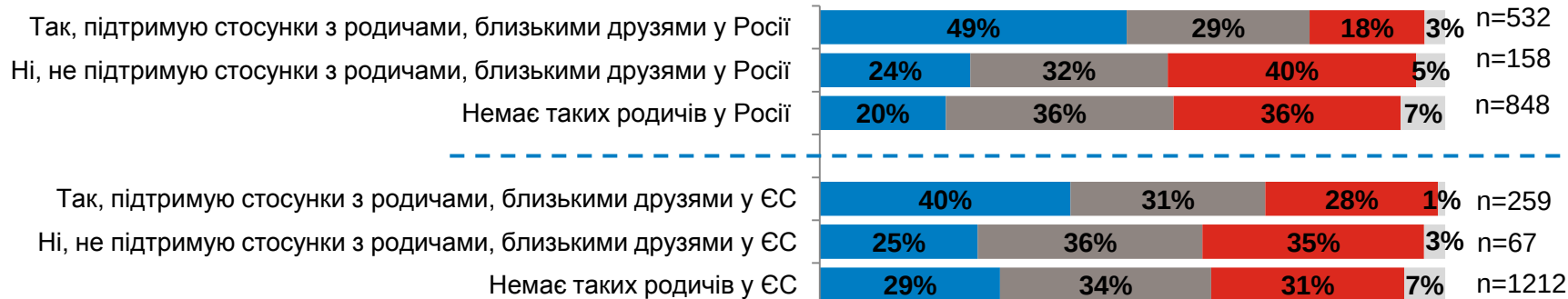
Підтримка стосунків із мешканцями ЄС сприяє більш позитивній думці про ЄС, а підтримка стосунків із мешканцями РФ – позитивній думці про РФ

Яка ваша думка, в цілому, про Європейський Союз?

■ Позитивна ■ Нейтральна ■ Негативна ■ Важко сказати

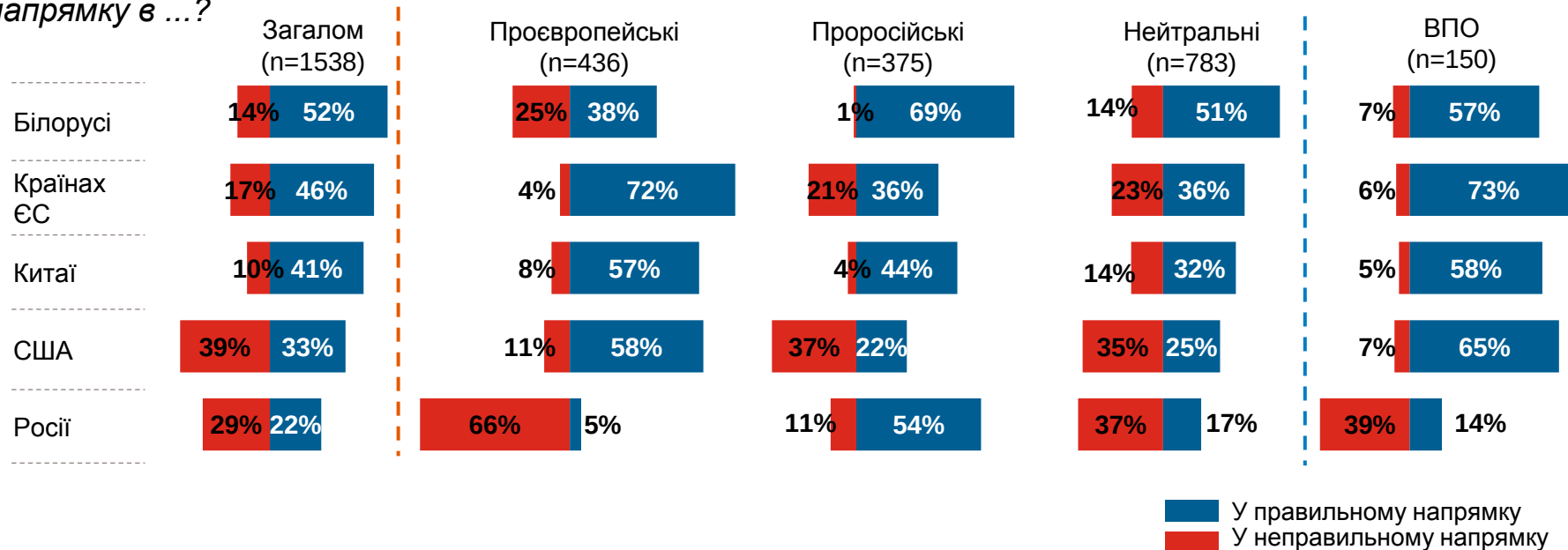

Яка ваша думка, в цілому, про Росію?

Проевропейські найбільше схильні вважати, що країни ЄС рухаються у правильному напрямку. Проросійські найбільше схвалюють напрямок, яким рухається Білорусь. Загалом усі, крім Проросійських, вважають, що справи в Росії йдуть у неправильному напрямку

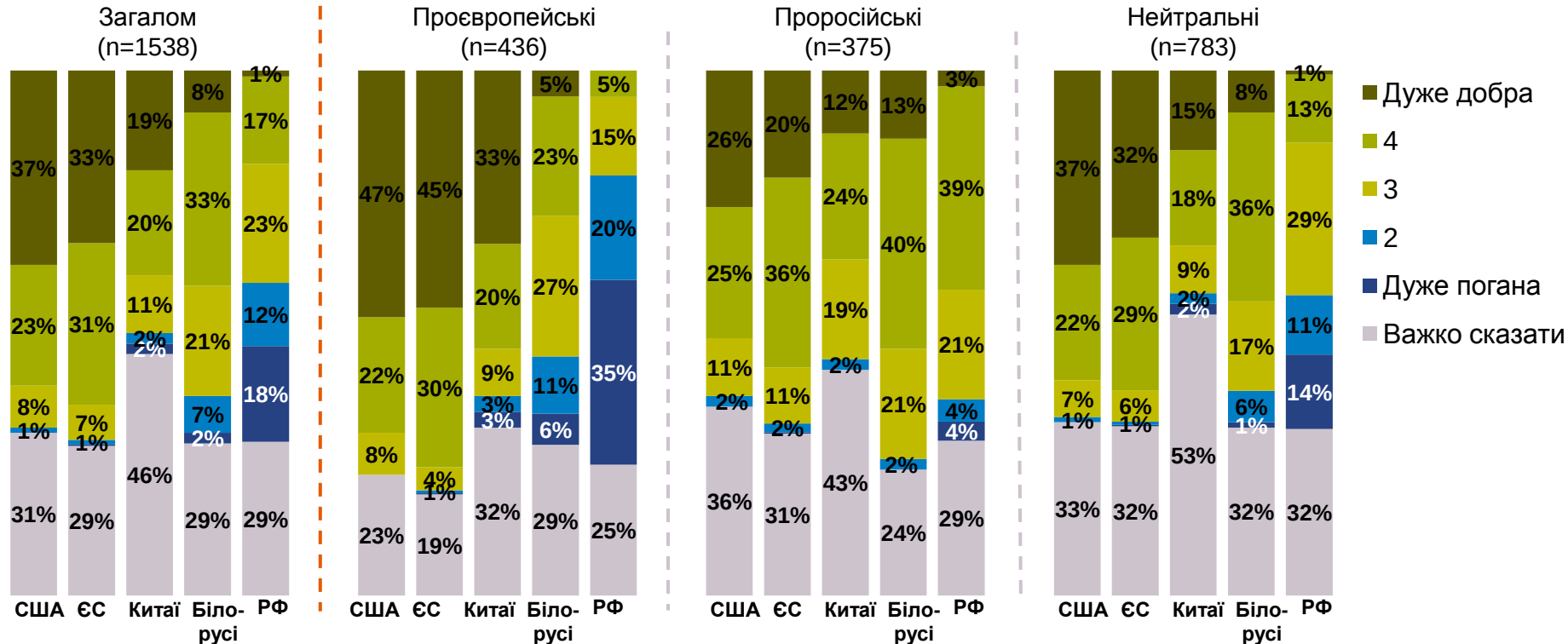
Сьогодні, ви б сказали, що в цілому справи йдуть у правильному напрямку або в неправильному напрямку в ...?

Відповіді "Важко сказати" не відображені

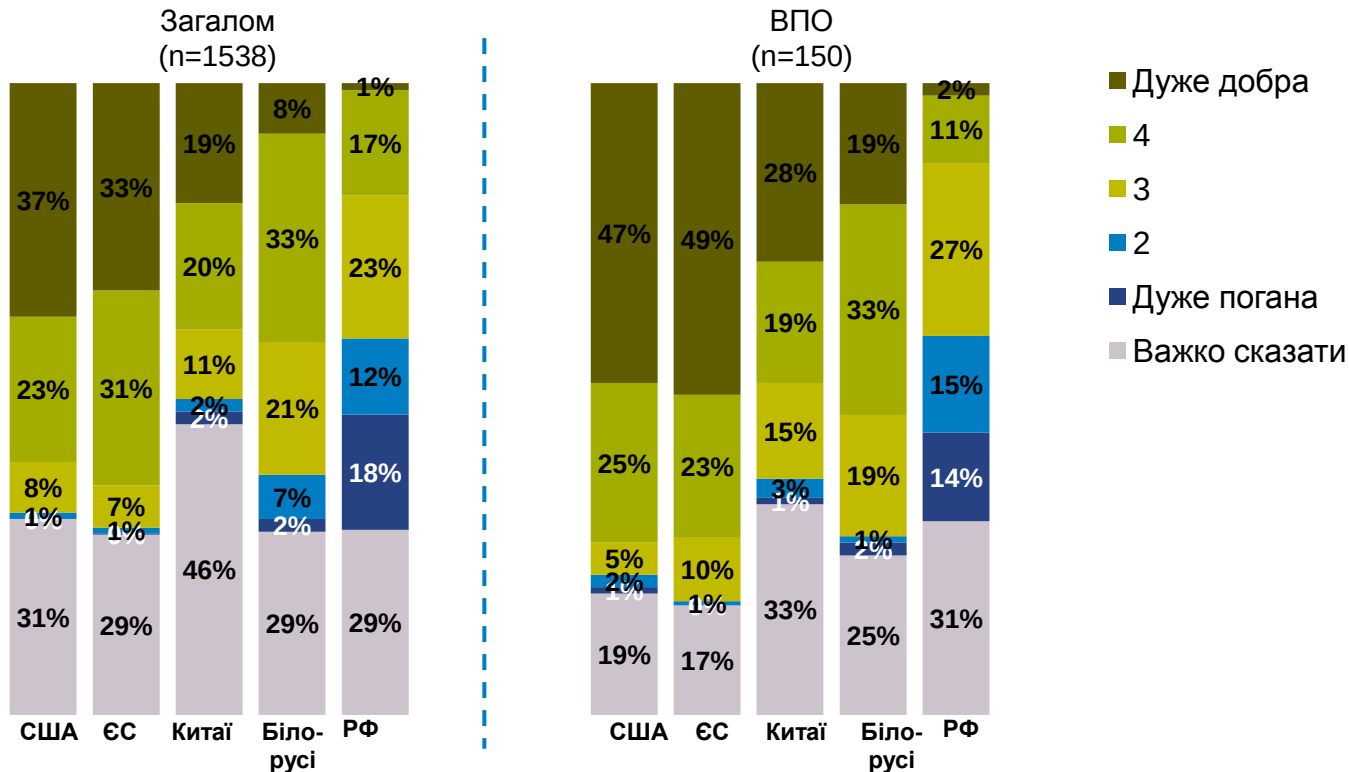
Проевропейські більш позитивно оцінюють якість життя у США та ЄС, та значно більш негативно – в РФ та Білорусі. Проросійські значно більш оптимістичні щодо РФ та Білорусі, але досить позитивно оцінюють ЄС та США.

Як ви оцінюєте поточну якість життя в...

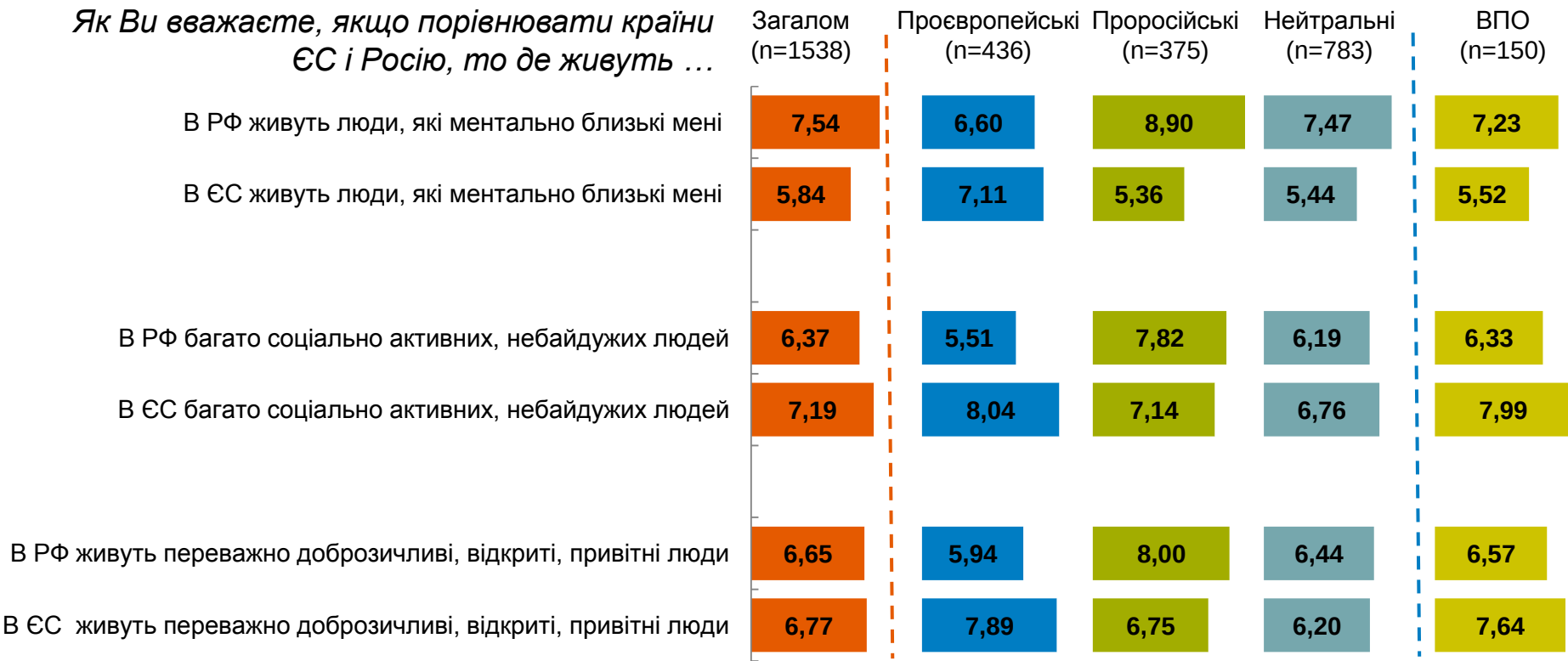

Серед ВПО у Харкові майже половина вважають, що якість життя в США та ЄС дуже добра, щодо Росії таку відповідь дали 13%

Як ви оцінюєте поточну якість життя в ...

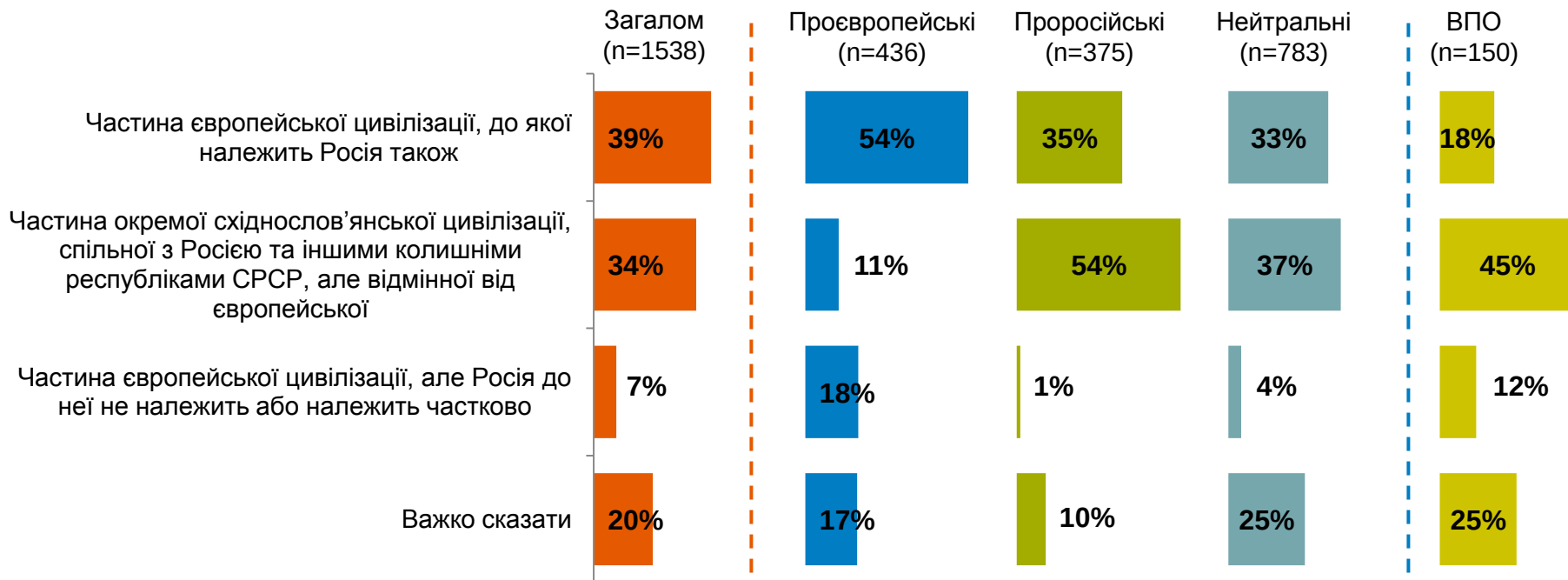

Проєвропейські мають значно кращу думку про жителів ЄС, ніж про жителів РФ. Проросійські значно кращої думки про жителів РФ, ніж про жителів ЄС

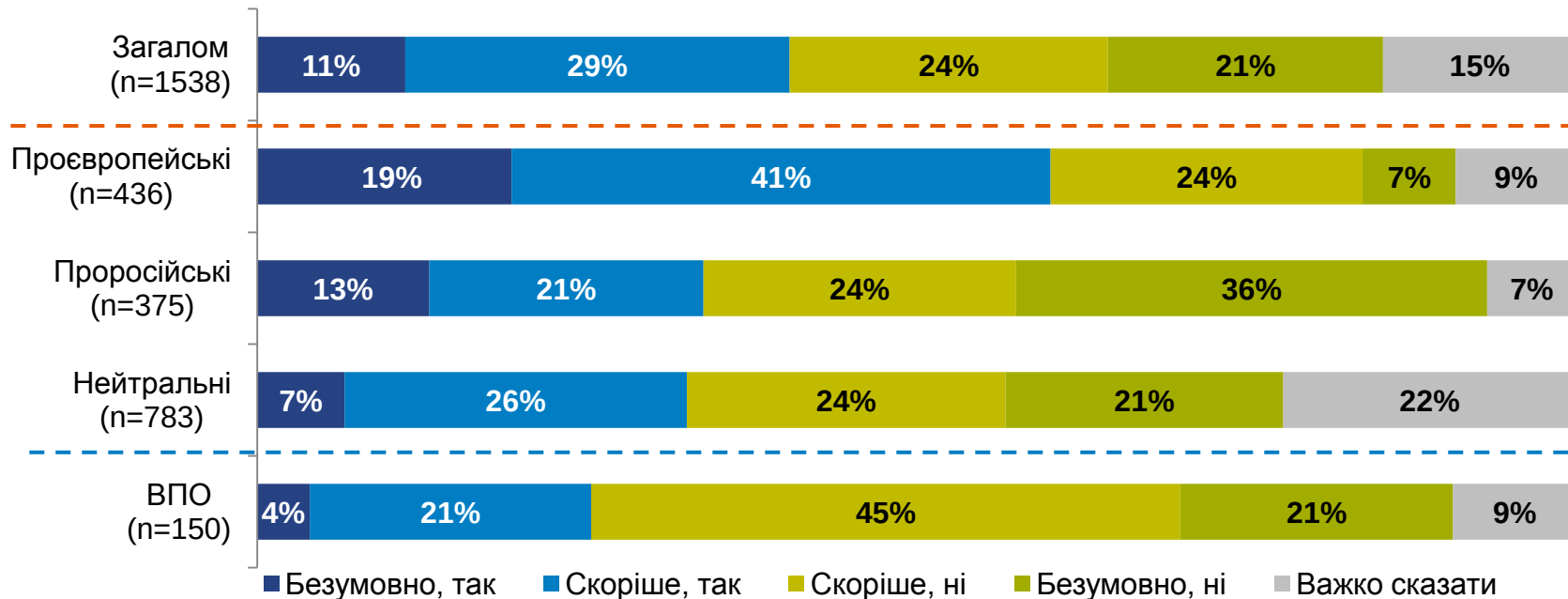
Для понад половини Проєвропейських українська історія і культура - це частина європейської цивілізації, куди входить і РФ. Понад половина Проросійських сприймають українську культуру як частину східнослов'янської цивілізації спільно з Росією та іншими колишніми республіками СРСР

Як ви вважаєте, історія, культура і традиції України — це...

Більшість Проєвропейських вважають себе європейцями, але і серед Проросійських таких виявилася третина

Чи вважаєте ви себе європейцем?

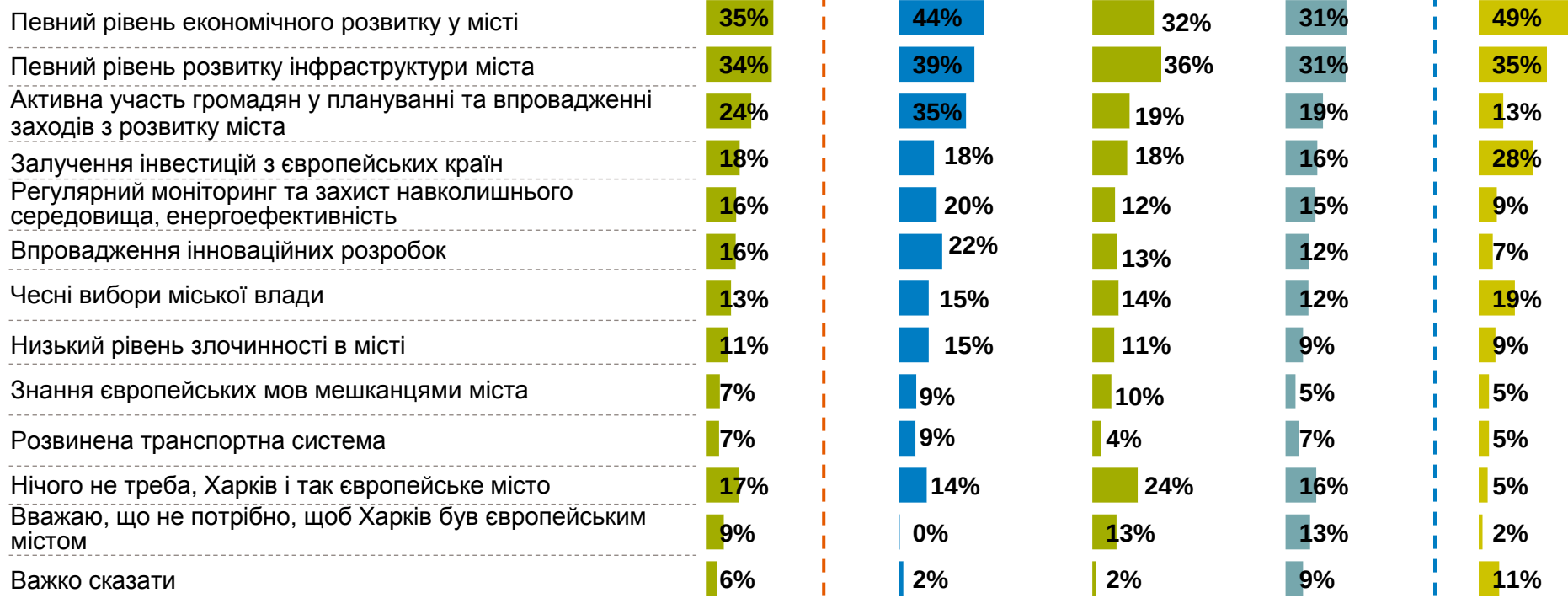

Для більшості Проєвропейських почуватися європейцем означає мати певний рівень матеріального добробуту, на другому місці – повага цінностей демократії та прав людини. Для Проросійських почуватися європейцем майже рівною мірою означає матеріальний добробут і почуття захищеності законом

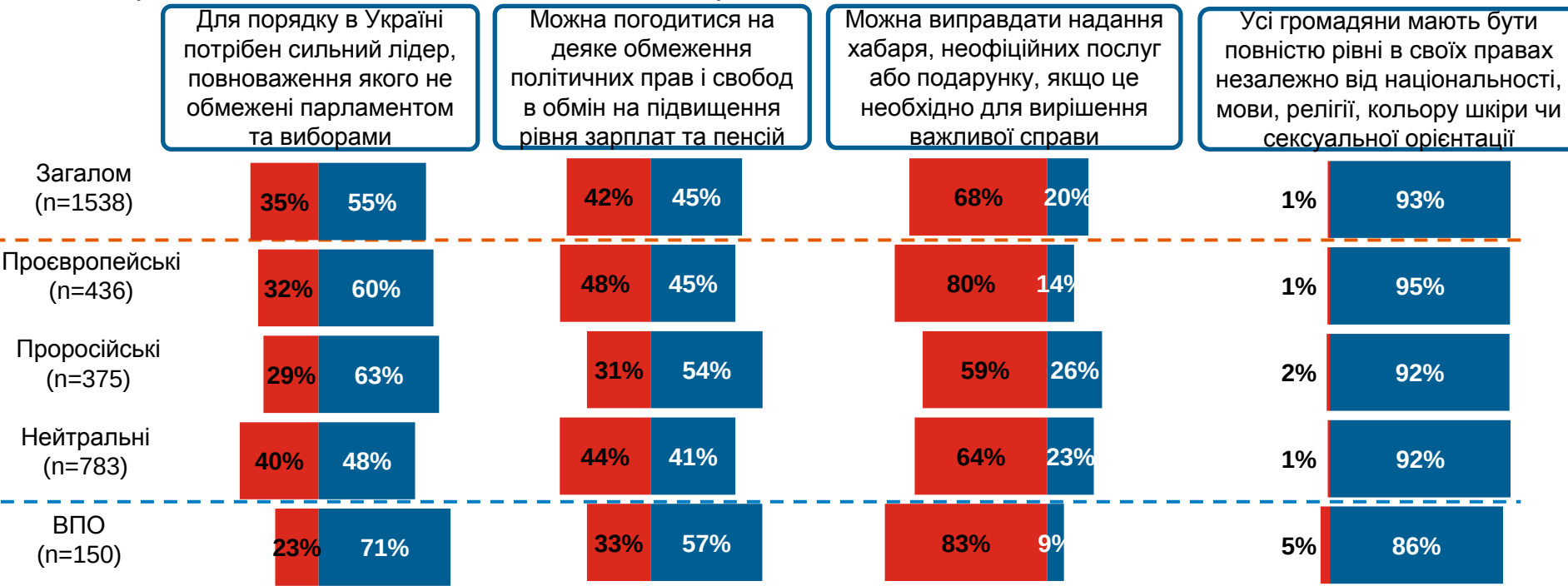
Відносна більшість серед усіх груп вважатимуть Харків європейським містом за певного рівня розвитку економіки та інфраструктури міста.

Що треба для того, щоб вважати Харків європейським містом?

Більшість представників всіх груп вважають, що Україні потрібен сильний лідер, повноваження якого не обмежені парламентом та виборами. Проросійські найчастіше погодилися б з обмеженням прав в обмін на підвищення зарплат та пенсій, Проєвропейські - найрідше

В якій мірі Ви згодні або не згодні з такими твердженнями?

Повністю/Скоріше погоджуюся

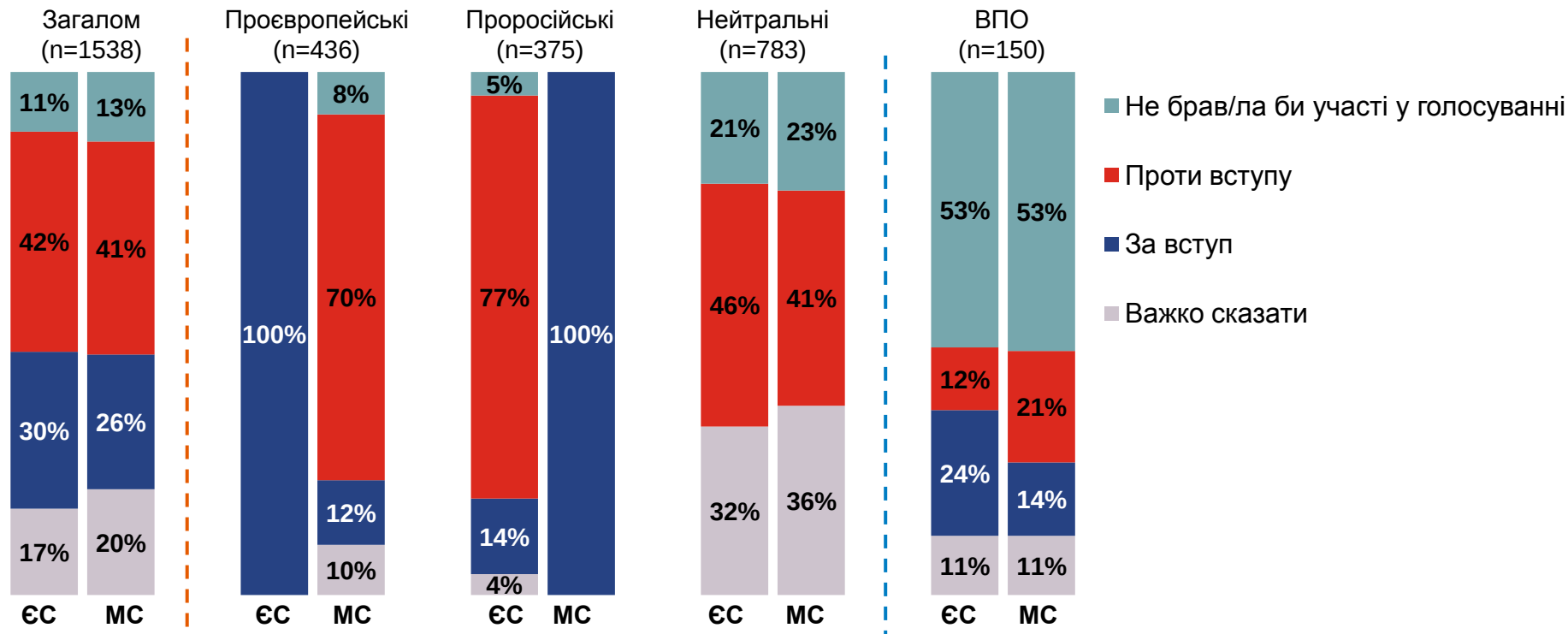
Повністю/Скоріше не погоджуюся

ГЕОПОЛІТИЧНІ ОРІЄНТАЦІЇ

Тих, хто проголосували би за вступ до ЄС, дещо більше, ніж тих, хто підтримали би вступ до МС як серед населення загалом, так і серед ВПО

Уявіть, будь ласка, що зараз проходить референдум з питання вступу України до ЄС/МС.

Який Ваш вибір?

Чинники впливу на голосування «за» вступ в ЄС: результати логістичної регресії*. *Інтерпретація подана на наступному слайді*

Чинники		Відношення шансів (90% довірчий інтервал)	Значущість впливу чинника на голосування «за» / «проти» вступу в ЄС
Чи шкодуєте Ви про розпад Радянського Союзу в 1991 р.	Так Ні	(реф.) 57,15 [20,16; 161,97]	- 0,000
Як Ви вважаєте, яким громадським чи політичним лідерам м. Харкова можна довіряти: Кернес Геннадій	Так Ні	(реф.) 8,61 [2,69; 27,57]	- 0,002
Як Ви вважаєте, історія, культура і традиції України - це...	Частина окремої східнослов'янської цивілізації Частина європейської цивілізації	(реф.) 8,45 [3,17; 22,50]	- 0,000
Які дії України для поліпшення відносин з Росією, на ваш погляд, є прийнятними: відмова від наміру вступити в майбутньому до НАТО	Так Ні	(реф.) 4,45 [1,43; 13,86]	- 0,030
Власний досвід відвідування Росії	Так Ні	(реф.) 3,78 [1,33; 10,75]	- 0,036
Згода з твердженням: Країни з колишнього соціалістичного табору (Польща, Чехія, Румунія, Болгарія) та республіки колишнього СРСР (Литва, Латвія, Естонія) покращили свою економіку завдяки вступу до ЄС	Шкала від 1 - Зовсім не погоджуюся; до 5 - Повністю погоджуюся. Що вища оцінка, то вищі шанси голосування за вступ в ЄС	3,42 [2,31; 5,07]	0,000
Якість життя у країнах ЄС (Польща, Литва, Болгарія, Швеція, Німеччина, Франція та ін.)	Шкала від 1 - Дуже погана; до 5 - Дуже добра. Що вища оцінка, то вищі шанси голосування за вступ в ЄС	3,16 [1,61; 6,18]	0,005
Рівень довіри Президенту	Шкала від 1 - Зовсім не довіряю; до 4 - Повністю довіряю. Що вища оцінка, то вищі шанси голосування за вступ в ЄС	1,74 [1,02; 2,98]	0,088

Чинники впливу на голосування «за» вступ в ЄС: ключ до інтерпретації регресії

Регресійний аналіз було здійснено методом логістичної регресії, де **залежною змінною** була підтримка вступу України до Європейського Союзу на референдумі з цього питання – відповіді «за» та «проти».

Регресійна модель прогнозує відповіді 95% респондентів.

Ключові чинники голосування «за» вступ до ЄС – це наявність таких переконань або характеристик (від найбільш до найменш впливового чинника з тих, що увійшли до регресійної моделі):

- відсутність жалю за розпадом Радянського Союзу;
- недовіра до міського голови Геннадія Кернеса;
- переконання, що Україна є частиною європейської цивілізації, а не частиною окремої східнослов'янської цивілізації;
- переконання, що Україна не повинна відмовлятися від наміру вступити до НАТО заради покращення відносин з Росією;
- відсутність власного досвіду відвідування Росії;
- згода з твердженням, що країни з колишнього соціалістичного табору (Польща, Чехія, Румунія, Болгарія) та республіки колишнього СРСР (Литва, Латвія, Естонія) покращили свою економіку завдяки вступу до ЄС;
- висока оцінка якості життя у країнах ЄС;
- довіра до Президента України.

Соціально-демографічні чинники (а саме, стать, вік, освіта, фінансовий стан, статус зайнятості та інші) виявились статистично незначущими в регресійній моделі.

Інтерпретація показника «відношення шансів»: показник відображає ймовірність настання однієї події (голосування «за» вступ до Європейського Союзу) поділене на ймовірність настання протилежної події (голосування «проти»). Цей показник розраховується окремо для кожного чинника. Для дихотомічних змінних (коли можливі тільки дві відповіді) показано відношення шансів, у скільки разів вибір тієї чи іншої відповіді підвищує ймовірність того, що респондент проголосував би за вступ в ЄС, порівняно з вибором іншої відповіді (базова категорія позначена як «реф.»). Наприклад, для тих, хто не шкодує про розпад Радянського Союзу, ймовірність голосувати «за» ЄС в 57 раз вище, порівняно з тими, хто шкодує. Для змінних зі шкалою оцінок показано, наскільки підвищується ймовірність голосування за вступ в ЄС, при підвищенні оцінки на 1 бал.

Для Проєвропейських головні аргументи за вступ до ЄС – можливості для розвитку економіки та підвищення зарплат, пенсій для населення. Для Проросійських аргументами за вступ до ЄС є безвізовий режим та посилення захисту прав споживачів

Які з нижче згаданих аргументів на користь вступу до ЄС, на вашу думку, є найбільш переконливими?

Для Проєвропейських найбільший аргумент проти вступу до ЄС – неготовність українців до вступу до ЄС; для Проросійських основні аргументи проти вступу до ЄС – ризики для вітчизняної економіки та масове скуповування землі та промисловості іноземцями

Які з нижче згаданих аргументів проти вступу до ЄС, на вашу думку, є найбільш переконливими?

*Відображено 10 найпопулярніших відповідей

Для Проросійських основний аргумент за вступ до МС – можливості для розвитку економіки та підвищення життєвого рівня населення. Для Проєвропейських найбільш популярний аргумент за вступ до МС – безперешкодні поїздки до РФ та можливості для міжнародного спілкування

Які з нижче згаданих аргументів на користь вступу до Митного Союзу є найбільш переконливими?

Для Проросійських основний аргумент проти вступу в МС – наплив іммігрантів в Україну. Для Проєвропейських найбільш переконливі аргументи проти вступу до МС – втрата суверенітету/залежність України від РФ, погіршення відносин з ЄС, внутрішня криза в МС

Які з нижче згаданих аргументів проти вступу до Митного Союзу є найбільш переконливими?

Серед Проєвропейських більше очікувань допомоги від ЄС Україні, зокрема щодо інвестицій в українську економіку та допомоги при виході на ринки ЄС. Понад третина усіх опитаних вважає, що Україні не потрібна допомога від ЄС, серед Проросійських такої думки дотримуються значно більше (37% та 48%, відповідно)

Яка допомога від ЄС необхідна Україні?

	Загалом (n=1538)	Проєвропейські (n=436)	Проросійські (n=375)	Нейтральні (n=783)	ВПО (n=150)
Інвестиції в українську економіку	21%	30%	17%	19%	32%
Більше фінансової допомоги держ.бюджету України	18%	26%	13%	16%	38%
Допомога укр.підприємствам вийти на ринок ЄС	18%	28%	13%	14%	15%
Посилення енергетичної незалежності України	17%	25%	14%	14%	13%
Надання безвізового режиму	16%	24%	14%	14%	15%
Миротворча місія ЄС, контроль за дотриманням перемир'я	14%	21%	9%	12%	30%
Фінансування для інфраструктурних проєктів, регіон. розвитку	12%	15%	9%	13%	9%
Більше санкцій проти Росії	10%	26%	4%	4%	18%
Перспектива членства, початок переговорів про вступ до ЄС	7%	12%	6%	4%	3%
Гуманітарна допомога ВПО та потерпілим від воєнних дій	6%	4%	8%	7%	35%
Експертні консультації уряду, контроль за реформами	6%	7%	7%	5%	3%
Посилення укр.армії (військові навчання, поставки зброї)	3%	8%	1%	1%	5%
Вважаю, що можна обійтися без такої допомоги	37%	14%	48%	43%	1%
Важко сказати	4%	3%	4%	4%	13%

Більшість Проєвропейських основними причинами конфлікту з Росією вважає підписання УА з ЄС. Серед Проросійських основні причини конфлікту – це намагання ЄС нав'язати УА країнам СНД та прихід до влади в Україні націоналістичних сил після усунення президента В. Януковича

Якими є основні причини російсько-українського конфлікту?

	Загалом (n=1538)	Проєвропейські (n=436)	Проросійські (n=375)	Нейтральні (n=783)	ВПО (n=150)
Вибір Україною євроінтеграційного курсу, підписання УА з ЄС, намагання України вийти з-під впливу РФ	37%	59%	26%	30%	50%
Усунення президента В. Януковича та прихід до влади в Україні націоналістичних сил	22%	10%	37%	21%	33%
Геополітичне суперництво Росії і США	20%	14%	28%	21%	16%
Намагання ЄС нав'язати Україні та іншим сусіднім країнам СНД угоди про асоціацію та зону вільну торгівлі	19%	7%	43%	13%	5%
Намагання Росії утримати Україну у сфері свого впливу, блокування євроінтеграційного курсу України	16%	32%	13%	10%	11%
*Боротьба олігархічних кланів за сфери впливу та ресурси, прибутки завдяки війні	1%	0%	0%	1%	0%
Інше	1%	1%	2%	1%	0%
Нічого із згаданого, немає конфлікту між Україною та Росією	1%	1%	2%	1%	1%
Важко сказати	20%	13%	12%	28%	17%

За позитивного ставлення до РФ причиною радше вважають бажання ЄС нав'язати УА країнам СНД та прихід до влади в Україні націоналістичних сил. За негативного ставлення до РФ основною причиною конфлікту називають підписання Україною УА з ЄС та намагання України вийти з-під впливу Москви

Якими є основні причини російсько-українського конфлікту?

* Ці альтернативи виділені серед відповідей «Інше»

** Групи виокремлені за відповідями «Позитивна» та «Негативна» на запитання «У цілому Ваша думка про Росію» 53

Загалом лише 15% харків'ян готові відмовитись від асоціації з ЄС заради покращення відносин з Росією, серед Проросійських таких 31%

Які дії України для покращення відносин з Росією, на ваш погляд, є прийнятними?

	Загалом (n=1538)	Проєвропейські (n=436)	Проросійські (n=375)	Нейтральні (n=783)	ВПО (n=150)
Продовження переговорів з Росією за умови участі третіх сторін-партнерів України і твердого відстоювання національних інтересів	47%	70%	43%	37%	57%
Відмова від наміру вступити в майбутньому до НАТО	19%	8%	37%	16%	8%
Відмова від асоціації з ЄС і подальшої євроінтеграції	15%	6%	31%	12%	5%
Зробити російську мову другою державною мовою в Україні	11%	5%	24%	9%	16%
Надання Донбасу широкої автономії у складі України	10%	5%	16%	9%	11%
Перетворення України на федеративну державу	9%	5%	19%	6%	3%
Вступ до Митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану	8%	4%	24%	3%	7%
Визнання Криму російським	6%	2%	12%	4%	0%
Визнання незалежності «ДНР» і «ЛНР»	5%	3%	10%	2%	3%
Виконання будь-яких умов уряду Росії	2%	1%	7%	1%	1%
*Припинення військових дій у Донбасі	1%	1%	0%	2%	0%
Інше	1%	0%	2%	1%	1%
Нічого із згаданого	13%	11%	5%	17%	10%
Важко сказати	9%	6%	4%	14%	15%

Навіть серед тих, хто позитивно ставиться до РФ, менше третини готові відмовитись від асоціації з ЄС заради покращення відносин з РФ

Які дії України для поліпшення відносин з Росією, на ваш погляд, є прийнятними?

Продовження переговорів з Росією за умови участі третіх сторін-партнерів України і твердого відстоювання національних інтересів

Позитивна
думка про РФ**
(n=470)

39%

Негативна
думка про РФ**
(n=469)

72%

Відмова від наміру вступити в майбутньому до НАТО

37%

4%

Відмова від асоціації з ЄС і подальшої євроінтеграції

29%

4%

Зробити російську мову другою державною мовою в Україні

22%

3%

Вступ до Митного союзу Росії, Білорусі та Казахстану

21%

2%

Перетворення України на федеративну державу

19%

3%

Надання Донбасу широкої автономії у складі України

18%

5%

Визнання Криму російським

13%

1%

Визнання незалежності «ДНР» і «ЛНР»

12%

2%

Виконання будь-яких умов уряду Росії при прийнятті державних рішень, прийнятті законів, призначенні на посади чиновників тощо

6%

1%

*Припинення військових дій у Донбасі

0%

1%

Інше

1%

0%

Нічого із згаданого

5%

14%

Важко сказати

4%

5%

* Ці альтернативи виділені серед відповідей «Інше»

** Групи виокремлені за відповідями «Позитивна» та «Негативна» на запитання «У цілому Ваша думка про Росію» 55

ПОІНФОРМОВАНІСТЬ ТА СТАВЛЕННЯ ДО УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ З ЄС (УА)

Відносна більшість Проєвропейських вважають, що УА передусім відкриває ринок для українських товарів та запроваджує безвізовий режим для українців. Більше третини Проросійських та Нейтральних не знають, які саме можливості відкриває УА

Які привілеї ЄС зобов'язаний надати Україні відповідно до Угоди про Асоціацію?

На думку відносної більшості Проевропейських, УА передбачає перехід вітчизняних виробників на стандарти ЄС та скасування мита на імпорту товарів з ЄС. Відносна більшість Проросійських впевнені, що УА передбачає як перехід на стандарти ЄС, так і підвищення комунальних тарифів та підняття пенсійного віку

Які зобов'язання України передбачає угода про асоціацію з ЄС?

Зобов'язати вітчизняних виробників продукції перейти на стандарти ЄС

Скасувати мита на імпорту товарів з ЄС

Обмежити торгівлю з Росією (ввести обмежувальні або захисні заходи від імпорту товарів з Росії)

Підвищити комунальні тарифи для населення

Підняти пенсійний вік

Надати дозвіл на купівлю землі іноземцями

Покращити умови для ведення бізнесу

Забезпечити прозорість у державних тендерних закупівлях

Забезпечити прозорість та обґрунтованість комунальних тарифів

Підвищити якість харчових продуктів

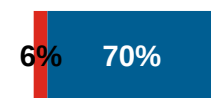

Загалом найпоширенішою є думка, що внаслідок набуття чинності УА буде обмежено торгівлю з Росією. Більшість Проєвропейських очікують підняття економіки та підвищення конкурентоспроможності українських виробників внаслідок підписання УА, але серед загального населення у це вірять тільки 39%

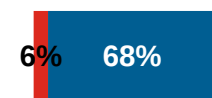
В якій мірі Ви згодні або не згодні з такими твердженнями?

Перехід на європейські стандарти відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС **обмежить торгівлю з Росією.**

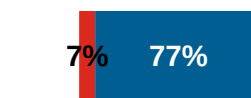
Загалом
(n=1538)

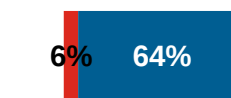
Проєвропейські
(n=436)

Проросійські
(n=375)

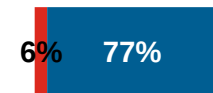
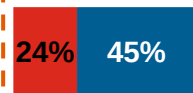
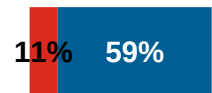
Нейтральні
(n=783)

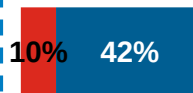
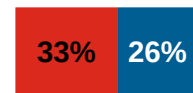
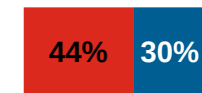
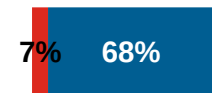
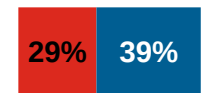
ВПО
(n=150)

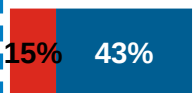
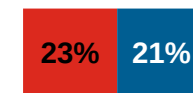
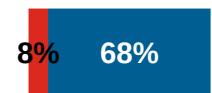
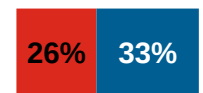
Перехід на європейські стандарти відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС буде **невигідним для українських виробників через високу вартість модернізації виробництва.**

Перехід на європейські стандарти відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС **підвищить конкурентоспроможність українських виробників.**

Країни з колишнього соціалістичного табору та республіки колишнього СРСР **покращили свою економіку** завдяки вступу до ЄС .

Повністю/Скоріше погоджуюся
Повністю/Скоріше не погоджуюся

Найпоширеніші позитивні очікування щодо УА – це зниження рівня корупції та встановлення верховенства права. У Проєвропейських до ТОП-3 позитивних очікувань від УА також входить створення нових робочих місць

Підписання Угоди про асоціацію з ЄС матиме позитивний вплив і проблема зменшиться

Близько половини усіх опитаних очікують, що УА означатиме збільшення розриву зв'язків з РФ

Підписання угоди про асоціацію з ЄС матиме негативний вплив і проблема збільшиться

ТЕМИ ТА КАНАЛИ КОМУНІКАЦІЇ

Загалом опитаних найбільше цікавить життя пересічних європейців (доходи, ціни, тощо), а також інформація про зміну життя у країнах колишнього СРСР після приєднання до ЄС та у країнах-нових членах ЄС

*Відображено 10 найпопулярніших відповідей
** Загалом, 23% серед усіх опитаних не бажають отримувати інформацію з наведених питань,

Центральне телебачення – загалом основний канал інформації про суспільно-політичні події, на другому місці – друзі та родичі. Для Проєвропейських третє за популярністю джерело інформації Інтернет, для Проросійських – місцеве ТБ

З яких джерел ви дізнаєтеся про соціально-політичних новинах? Можливо кілька варіантів відповіді

Третина опитаних дізнається про суспільно-політичні новини з центрального ТБ, серед Проєвропейських таких понад половину (53%)

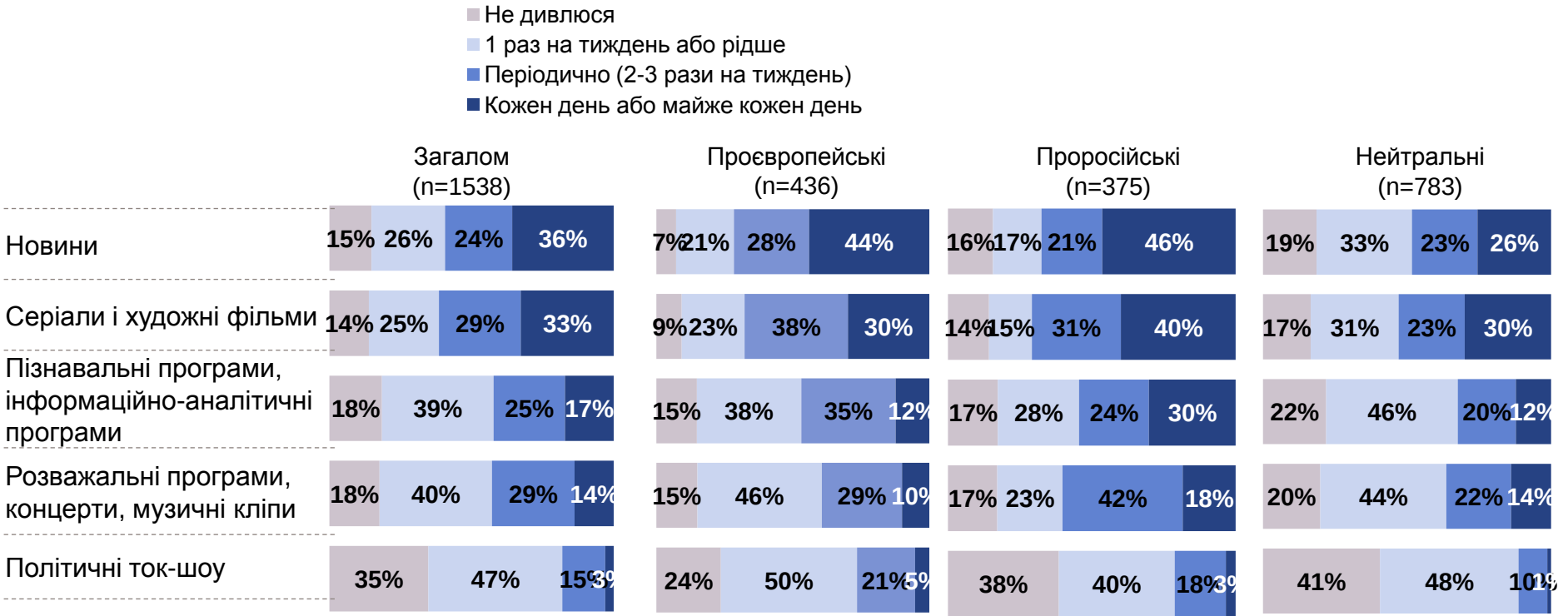
Із якого із названих вами джерел ви отримуєте соціально-політичну інформацію найчастіше?

* Відображені альтернативи, які обрали >1% респондентів

Більшість Проєвропейських та Проросійських є регулярними глядачами новин. Серед Проросійських також більша частка глядачів серіалів і художніх фільмів, ніж серед Проєвропейських

У середньому, як часто впродовж тижня Ви дивитесь такі програми телебачення?

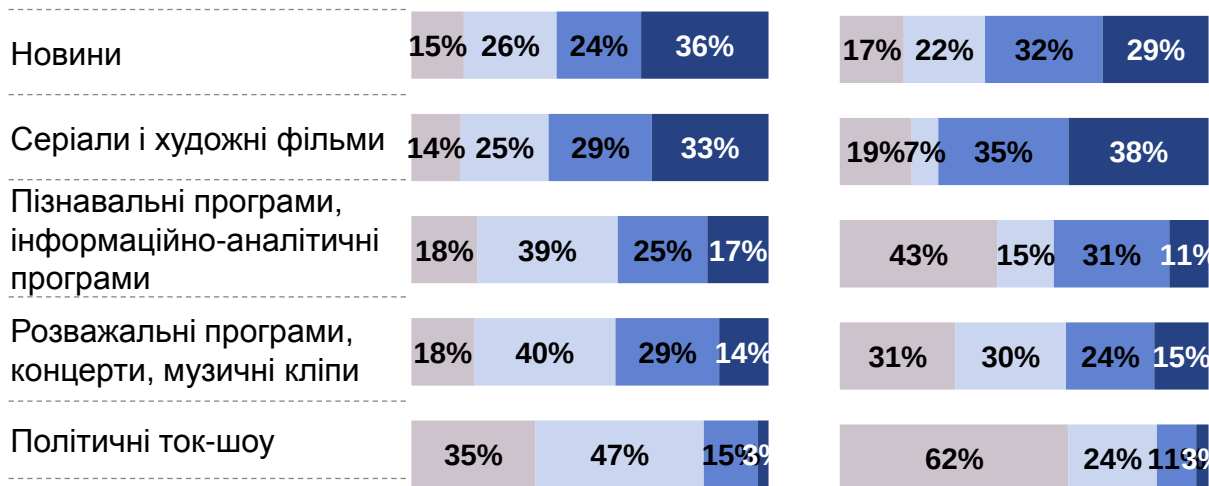
Серед ВПО дещо менше регулярних глядачів новин та дещо більше – серіалів і художніх фільмів, ніж серед усіх опитаних.

У середньому, як часто впродовж тижня Ви дивитесь такі програми телебачення?

- Не дивлюся
- 1 раз на тиждень або рідше
- Періодично (2-3 рази на тиждень)
- Кожен день або майже кожен день

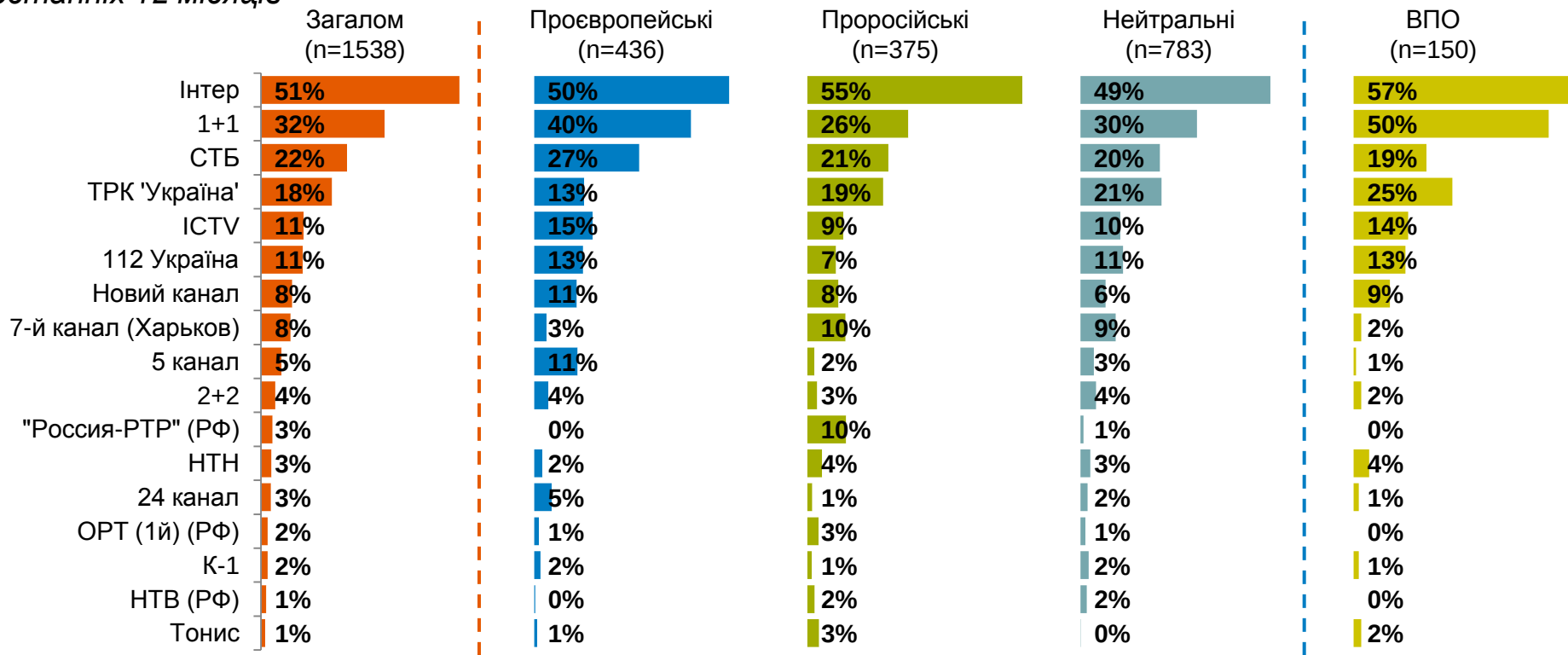
Загалом
(n=1538)

ВПО
(n=150)

Проевропейські частіше за інших дивилися 1+1, СТБ, ICTV та 5 Канал; Проросійські – Інтер, ТРК «Україна», 7й канал та російські канали (зокрема, «Россия-РТР»)

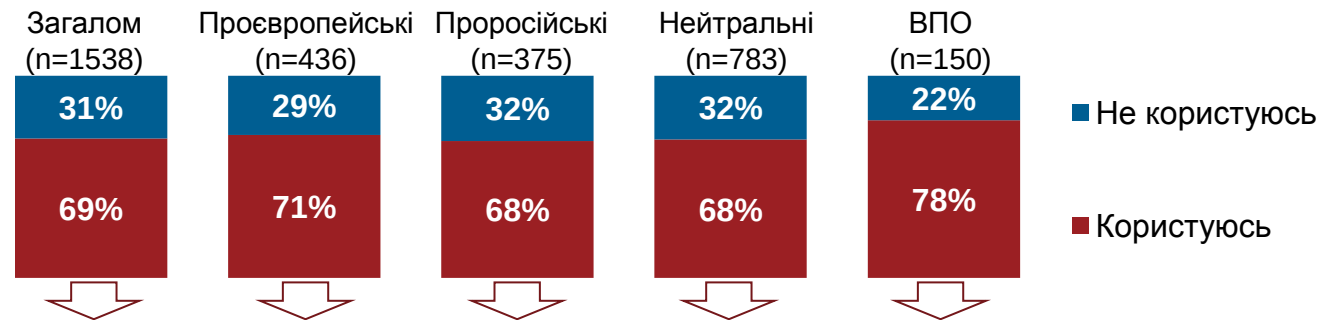
Назвіть не більше трьох телевізійних каналів, які ви періодично дивилися і дивитеся протягом останніх 12 місяців

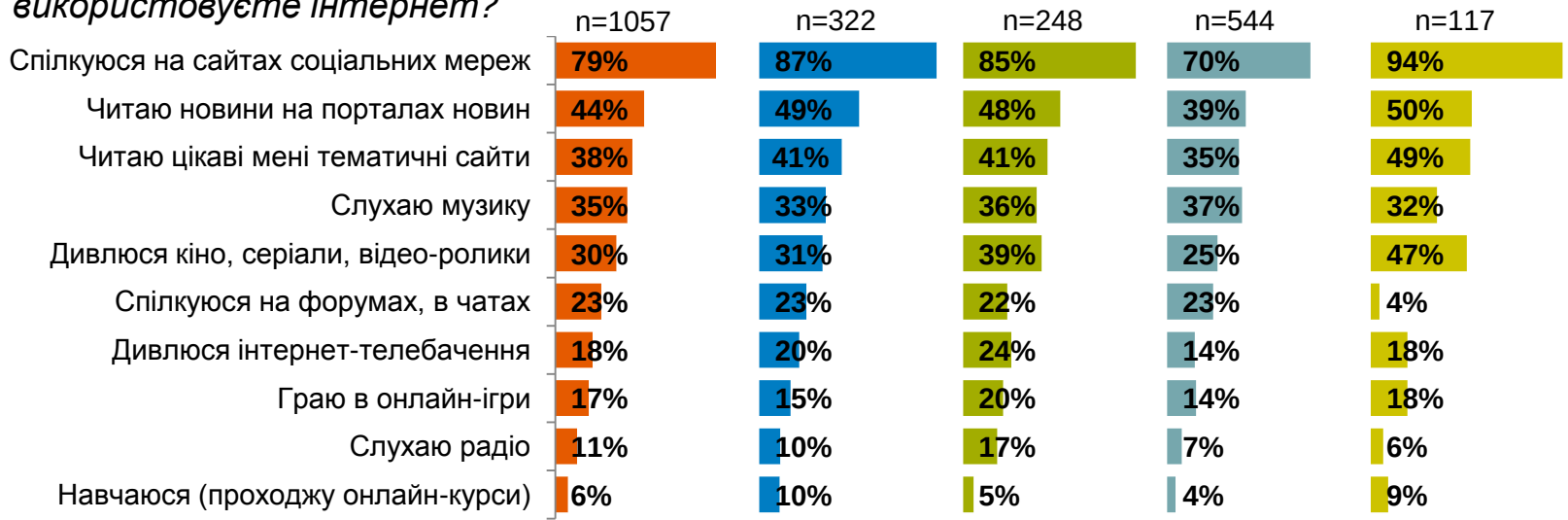
* Відображені альтернативи, які обрало >1% респондентів

Переважна більшість в усіх групах користуються Інтернетом. Найбільш популярними є сайти соціальних мереж, новинні та тематичні сайти. Серед Проросійських дещо більш популярним є перегляд відео онлайн

Чи користуєтесь Ви інтернетом?

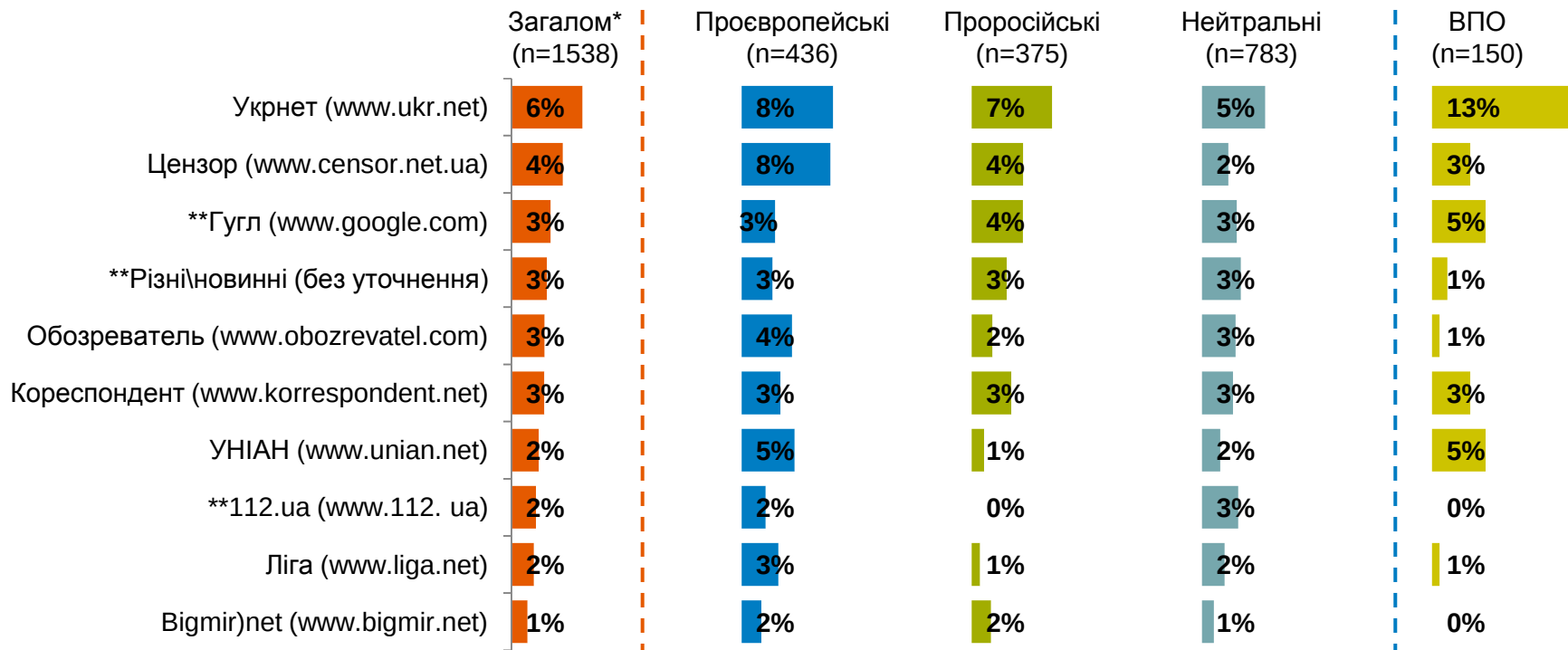

Для чого ви зазвичай використовуєте інтернет?

Ukr.net є найпопулярнішим сайтом

Назвіть не більше трьох інтернет-ресурсів (окрім сайтів соціальних мереж), які ви періодично відвідуєте і відвідували протягом останніх 12 місяців

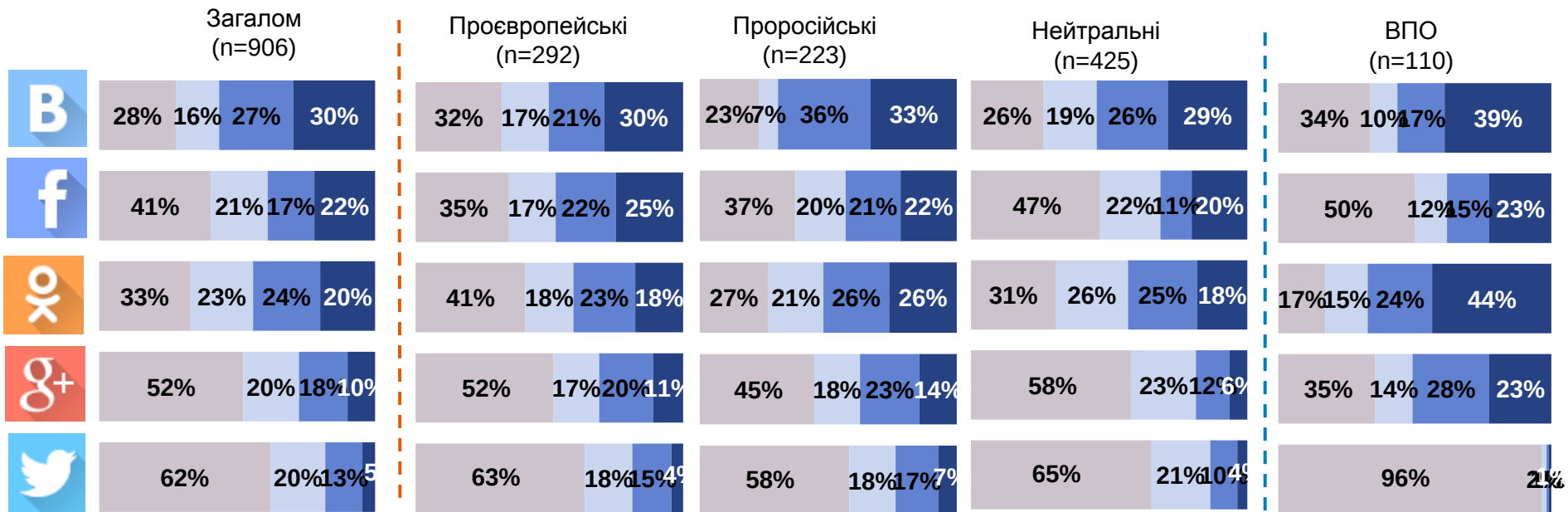
*Відображено 10 найпопулярніших відповідей

** Ці альтернативи виділені серед відповідей "Інше"

Проросійські значно частіше за інших використовують ВКонтакте та Однокласники

Скажіть, будь ласка, як часто ви спілкуєтеся в таких соціальних мережах ...?*

- Не користуюсь
- Користуюсь рідше, ніж 1 раз на тиждень
- Користуюсь періодично
- Кожен день або майже кожен день

*Серед респондентів, які використовують Інтернет для спілкування на сайтах соціальних мереж

Серед Проросійських найбільшою є частка читачів газети «Вести»

Назвіть не більше трьох газет / журналів, які ви періодично читали протягом останніх 12 місяців

*Відображені альтернативи, які обрали більш ніж 1% респондентів

** Ці альтернативи виділені серед відповідей "Інше"